

Cau amsəban a nê mala

MARKUS

Məncəu

Cau Amsəban a nê mala Markus ka nda <<Bəsa Cau məboarne amur Yesu Kərəsti, Muna mala Bakuli.>> Yesu ka à ləmdəi kəla bwa mənana bə bangcau ka nə lumsəi, sə yì dəm ngga ndanə gara. Gara male ka à səni arə kanigir male, andə rəcandəa male amur akukwar, andə twalban caubikea mala abwana. Yesu tunə bəmuri ama yì nda Muna mala Bwa, mənana yiu ace mana nê yia pa bəmuri ace pusə abwana male abalə acaubikea.

Markus nacau amur agir mana Yesu pea, andə acau mana nea, andə akanigir male. Bang cau bəti amur Yohana Məbatisəma, andə batisəma mala Yesu, andə kārəkiban male ka, pələa kutio aban bangcau amur turo mala Yesu mala twalban rəkwana andə kanigir. Aban ká masələate ka Markus bangcau amur agir mənana à kum Yesu a masələata do yiləmu male aba banza, nggea-murəmi ka gbaliban male amur nggun-gangndəi, andə lo male a bəmbe.

Agir mənana abaləi ka

Tita mənəi yì Bəsa Cau Məboarne ka1:1-13

Turo mala Yesu bwāng aba Galili1:14--9:50

Lo a Galili aban ká Urəshalima10:1-52

*Masələata limo, aba Urəshalima sə arə aban tū
nə Urəshalima11:1--15:47*

Lo mala Yesu a bəmbe16:1-8

*Pusərəu andə eauwe mala Mətalabangno
mənana nə yiləmu ka aban ká a kuli16:9-*

20

Hama mala Yohana Məbatisəma
(Matiu 3:1-12; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

¹ Ani sə Cau Amsəban mala Yesu Kərəsti, Muna mala Bakuli tite.

² Kəla mana à giləi aba maləmce mala Ishaya, məbangnəa mala Bakuli ka, Bakuli bang ama:

<<Mə ndya ən nggə túr
 məturonjar mem

bə ako dəmba,

bə yi giləki tanjargula.>>*

³ <<Giu mala bəbwa
 kə tunəban a njenza ama,

<Wu giləki tanjar
 ace Mətalabangno!

Wu tamsəi wi atanjar pərapəra

bə ging nggam!> >>†

⁴ Mənia yì məturonjar ka nda Yohana Məbatisəma. Puro yiu kə hamnə Cau Amsəban a ban abwana aba pədanban a njenza ama, <<Wu pwanzali wu deki bu wun arə acaubikea ma'wun, Bakuli nə twala wun bania, sə duməna púp bəa pakka wun batisəma.>>

⁵ Bwabunda puro arə acilia alá aba nzali Yahudi, andə bá Urəshalima aban yiu a səne sə à nə ok hama male. À kə bang acaubikea malea, sə Yohana kə pakkia wia batisəma a kún Nggeasala Jodan.

* **1:2 1:2** Balli gbal aba: Pur 23:20; Mal 3:1. † **1:3 1:3** Balli gbal aba: Isha 40:3.

⁶ Agir-nggūrəu male yì Yohana ka, à pea nə nggu kalakadambi, sə nggur-ɓunu male ka nggú-báŋŋá na. Gírlina male ka doshi na andə mur'nyi mənana kúmó ɓun kano a ɓabondo ka.‡

⁷ Kə hama, kə bang ama, <<Bè ɓwa nda kə yiu a nzəmam ngga. Gulo kútiām kərəkər; ko anggur nkura kusəi ka ən kārəa mə nə kū`ndəó mə nə panzəia dāng.

⁸ Nə mur sə ən nggə pakka wun batisəma, sə yì ka, nə pakka wun batisəma nə Bangŋo Məfele!>>

*Batisəma andə kārəkiban mala Yesu
(Matiu 3:13-17; Luka 3:21-22)*

⁹ Abalə aməno yì anonggio ka, Yesu pur a Nazarat, a bu-nzali Galili. Yohana yi pakki wi batisəma a Nggeasala Jodan.

¹⁰ Yesu na aban eapi mūr ani ka, kara sən kùli məna. Bangŋo Məfele suləo aban yiu amurí kəla kutu.

¹¹ Gì Bakuli pur nə kuli na ama, <<A nda Munem mənana ən earikiyi ace raka; ban kə ɓoaram a rəo kərəkər.>>§

¹² Zuku ka, Bangŋo loasə Yesu aban ká aba pəɗanban a njenza.

¹³ Nda kano aba pəɗanban a njenza, nongŋo lumi-ine, Shetan na aban karəke. Yesu ka nda nəmurəi andə anyam ɓabondo mana a banì ka. Aməturonjar mala Bakuli yiu à yì bwalì wi kàm.

*Yesu tita tunə amə kpate
(Matiu 4:12-22; Luka 4:14; 5:1-11)*

‡ **1:6 1:6** Balli gbal aɓa: 2Amur 1:8. § **1:11 1:11** Balli gbal aɓa: Tite 22:2; Ang 2:7; Isha 42:1; Mat 3:17; Mar 9:7; Luk 3:22.

¹⁴ Anzəm mana à bwaləna Yohana à oasəni a ndàkurban ngga, Yesu o a nzali Galili, kə hamnə Cau Amsəban mala Bakuli.

¹⁵ Kə bang ama, <<Pwari kārəna! Domurəm mala Bakuli gbashìnà tù! Wu pwanzali wu ðeki bu wun arə acaubikea ma'wun, wu earnə Cau Amsəban wu é!>>*

¹⁶ Lang Yesu nda ban gya a kun Nggeamùr Galili ka, məsəi kpa arə Shiman andə mə'eambi Andəru, aban taula nə andámbú, acemənana yia ka aməbwalki anji na.

¹⁷ Yesu nea wia ama, <<Wu yiu atəm, mə nə tsək wun wu nə duk aməbwalki abwana.>>

¹⁸ Àkə banì kara à ðeki andámbú malea, à kpate.

¹⁹ Nə tūr a damba bəti anggo ka, nyare sən Jemis, muna mala Zabadi atārəia andə mə'eambi Yohana. Yia ka à nda aba waru aban giləki andámbú malea.

²⁰ Yesu tunəia. Pələa à ðeki tárrià yì Zabadi aba waru andə abwana mənana à twalia ace nun ndámbú ka, à o atè.

*Yesu pusə kukwar arə bwa
(Luka 4:31-37)*

²¹ Yesu andə alaggana male wari a Kapanahum. Pwari Sabbath karna ka Yesu kutio a ndakpapi, tita kanigir kam.

²² Kànìgìr male pakkia wia ndali, acemənana kə kania wia gír nə sələe andə rəcandəa, pa kəla mala amaləm Nggurcau dāng.†

* **1:15 1:15** Balli gbal aba: Mat 3:2. † **1:22 1:22** Balli gbal aba: Mat 7:28,29.

²³ Àkè banì mēno ka, bēbwa ndakam nē bangño mēbane arēi aba ndakpapi, lo mak'zwalo, kē na ama,

²⁴ <<We Yesu bwa Nazarat, mana a earkeyice arē sēm? A yīua kidiki sēm, a nē mal sēm le? Ən sūrēo, a nda Bwa Mēfele mala Bakuli!>>

²⁵ Yesu sà arē kukwar, ne wi ama, <<Duk kuno più, purì rē bwa man!>>

²⁶ Bangño mēbane dākərəki nē rēcandəa, mak'zwalo, pələa purì rēi.

²⁷ Bwapəndəa ndali kərəkər gandəa à kē diki rərəia ama, <<Mana aman? Bē kē bəsa kanigir na nē rēcandəa! Nggearə abangño mēbane ka, kē sārəia sē à kē oki wi.>>

²⁸ Àkè dyadyan cau male akiban a bu-nzali Galili kat.

*Yesu twali abwana pas
ban rəkwana
(Matiu 8:14-25; Luka 4:38-41)*

²⁹ Yesu nē purì bá ndakpapi ani ka, yì, andə Jemis andə Yohana, à kutio a bala mala Shiman andə Andəru.

³⁰ Nkil Shiman mēbwame ka nda aban nongño, bauwa eari wi dāng, pələa à banggi Yesu cau mala rəkwana male.

³¹ Yesu kutio a baní kya bwali a garabui loasəi. Bauwa purì rēi, pələa lo pea wia girlina.

³² Lang pwari kpana ka, amə lē yiu nē aməkwánó, andə abwana mənana à ndanə akukwar aba nyamia ka, a baní.

³³ Bwapəndəa mana a là kat ka à dapi a kunbala.

³⁴ Yesu twalban arəkwana dāngdāng arə abwana sē pusəki akukwar pas. Sə acemənana akukwar

súrénà rài ama yì nda Muna mala Bakuli ka, earia wia bəà nacaу dāng.

Yesu o a pak hiwi nāmurai
(Luka 4:42-44)

³⁵ Nə dəmbari dīdyał, ban malaká fa pepe dāng, Yesu purī bá là o a ban mənana kəbwa pà kām raka, kya pak hiwi.

³⁶ Shiman andə abi à puro aban alte.

³⁷ Lang à kya kuməni ka, à ne wi ama, <<Koyana le ka nda ban alto!>>

³⁸ Yesu earia wia ama, <<Wu fa səm nə káni arə acili amuna-là mana akani tù ka. Mə nə nggá hamnə Cau Amsəban kam gbal, acemənana nda kəgìr mənana yinə mim ngga.>>

³⁹ Pələa gya aba nzali Galili kat, kutio arə andakpapi malea aban hamnə Cau Amsəban, sə kə pusə akukwar arə abwana.‡

Yesu twali mədakali
ban rəkwana
(Matiu 8:1-4; Luka 5:12-16)

⁴⁰ Bè bwa mədakali yiu yì kũ`ndəó a badəm Yesu, zəmbi wi ama, <<Bə a nə ear ka, a nə gandə twəlām-ban mənina yì kwánó ka bə rəəm boarnsari.>>

⁴¹ Məsəswatər bwal Yesu kər kər, pələa ləmdə bui jena rài nài, ne wi ama, <<Ən earəna, bə rəð malâ!>>

⁴² Àkə banì kara dakali maləna, rài boarnansari.

⁴³ Yesu ne wi cau nunkiri, pələa tasəi bə o.

‡ 1:39 1:39 Balli gbal aba: Mat 4:23; 9:35.

⁴⁴ Ne wi ama, <<Kəa ne kəbwa ce dāng. A kún mani ka, kutio kya ləmdə bamuro a ban pəris bə peləkió. Sə ace mənana bə koyan ngga bə sələ ama rəò maləna ka, kyane kya pa boro-bu a Ndāməgule kəla mənana Musa kasəa ace sonzəo mala rəò ka.>>§

⁴⁵ Səama lang purna ka, kara tita mesə ce a koya ban ngga. Gír nī tsəa Yesu gandə kutio a bəkə là a baməsə abwana dāng, ak rəi arə aban mənana kəbwa pà kəm raka. Kat andə amani ka, bwapəndəa puro a koya ban ngga aban yiu a baní.

2

*Yesu twalban kwánó rəwuna
(Matiu 9:1-8; Luka 5:15-26)*

¹ Anzəm anongno bəti ka, Yesu nyare a Kapanahum. Ceì akiban ama nyarəna nda a bala.

² Zuku ka bwapəndəa yiu yi lumsəna ban kàngkàng, yi pur a kun bala, ko kə ban oasə kusəu pa kəm dāng. Lang Yesu na aban hambia wia nə cau mala Bakuli ka,

³ abea abwana, yia ine, à twal be mərəkwana mənana sú arə abui andə akusəi ka, aba kala, à yiu nəi aban Yesu.

⁴ Sə acemənana bwapəndəa làkkì kərəkər, à kum njargula kúti nəi a badəmbi raka, à pələa à eau nə múr kurəm, à mən njar kam, sə à sulə mərəkwana aba kala, nə anggúr, a badəm Yesu.

⁵ Lang Yesu sən gūliarəu malea arəi ka, pələa ne mərəkwana ama, <<Laggalem, à twaləno ban acaubikea mô.>>

§ 1:44 1:44 Balli gbal aba: Pəris 14:1-32.

⁶ Aɓea maləm Nggurcau ndakam aban do, à kə pakki aɗenyicau arəarəia ama,

⁷ <<Palang sə mənɪa yì bwa ka bang ulang cau man? Nyesə ɓamúri kəla nda Bakuli! Kə Bakuli raka, yana bwe nə gandə twalban caubikea?>>

⁸ Anggo ka kara Yesu sələ ɗenyicau mənana a ɓabumia ka, sə ɗia ama, <<Palang sə wu kə ndali amur mənɪa yì agir ka a ɓabum wun?

⁹ Məye na kwano kutibanì, yì mənana ɓəà ne məkwánó ama, <À twaləno ban acaubikea mô> ka le, ko ɓəà na ama, <Lo, twal kala mô, sə wu gya> ka?

¹⁰ Sə ace mənana ɓə wu sələ ama Muna mala Bwa ka, ndanə rəcandəa akani a ɓanza, mala twalban caubikea ka, mə ndo mə nə ləmdəa wun ngga.>> Pələa ne məkwánó ama,

¹¹ <<Mə nə banggo, lo, twal kala mô, o a bala!>>

¹² Pələa məkwánó lo, twal kala male, àkə ɓaməsəia kat, aban o. Koyan ngga gír nî pakki wi ndali, à gusələ Bakuli à kə bang ama, <<Səm malaká sən ulang mənɪa yì gír ka ɗàng!>>

Yesu tunə Lawi

(Matiu 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³ Yesu nyare puro o a kun Nggeamùr Galili. Bwabunda puro aban ká a baní, pələa kania wia gír.

¹⁴ Nda ban kutio ka, məsəi kpa arə Lawi, muna mala Alfiyus, duməna aban ak boalo-cemi, aɓa mədanki cemi. Yesu ne wi ama, <<Yiu atàm.>> Pələa Lawi lo o atè.

¹⁵ Anzəm mənə ka Yesu do aban li girlina a bala mala Lawi. Aməcemi pas andə amənana abwana twalia ama amə'caubikea na ka, à yì do à kə lili

andə Yesu andə alaggana male. Abwana ulang amənia ka à ndakam pas mənana à kə gya atà Yesu ka.

¹⁶ Lang amaləm Nggurcau mala Musa mənana amə Farisi na, à sən Yesu aban lili andə amə'caubikea andə aməcemi ka, à dī ka laggana male ama, <<Palang sə kə lili andə aməcemi andə amə'caubikea?>>

¹⁷ Yesu nə oè ka, nea wia ama, <<Abwana mənana rəia băng ngga, à kə alta məsonzəo dāng, she aməkwánó. Ən yiu ace tunə abwana mənana à kə səni kəla amə'cauboarna na ka dāng, ən yiu ace tunə amə'caubikea.>>

Diban amur gilmùr

(Matiu 9:14-17; Luka 5:33-39)

¹⁸ Bè pwari nakam alaggana mala Yohana Məbatisəma andə amə Farisi à nda ban gilmùr. Abea bwana yiu aban Yesu à yì dī ama, <<Palang sə alaggana mala Yohana andə mala amə Farisi ka, à kə gilmùr, sə alaggana mò ka à kə gil dāng?>>

¹⁹ Yesu nea wia ama, <<Lang sə agyajam mala bura-māfela nə gilmùr yi mənana nda abania peatu ka? Bəà nda atārəia andə bura-māfela ka, à pà nə gilmùr dāng.

²⁰ Pwari mənana à twaləna bura-māfela a rəia ka, akəm sə yia ka à nə gilmùr.

²¹ <<Kəbwa pà nə twal nggubyaui məbəshe sə nə mbàkinà mə'e nēi ka dāng. Bè pè anggo ka, nggubyaui məbəshe nə kpami, nə san nggubyaui mə'e, nggea sana mēgule.

22 Sə kəbwa pà nè solə mùr-bəlanggun anap məbəshe aba eakəna sambəram mala mùr-bəlanggun anap dāng. Bə pa anggo ka, mùr-bəlanggun anap nè vwali nè ar luru, sə mùr-bəlanggun anap andə sambəram kəm ngga à nè uebà. Mùr bəlanggun anap məbəshe ka a sambəram məbəshe sə à nè soe.>>

Bwaməgule amur Sabbat
(*Matiu 12:1-8; Luka 6:1-5*)

23 A bə pwari Sabbat, pwari usələo mala amə Yahudi, Yesu andə alaggana male gya à kə kùtí nəban abea ababan məssa. À nè nggə ká ka, alaggana male kùtí a harki kir məssa à kə she.*

24 Pələa amə Farisi ne wi ama, <<Səni, palang sə alaggana mo kə yàl Nggurcau, à kə pak túró kasəki məssa a pwari Sabbat?>>

25 Pələa Yesu nea wia ama, <<Wu bal gír mənana Dauda pak ka re, yi mənana yì andə amətè ka, nzala walia sə à kùtí a alta gírlina ka?

26 Yiu yi kutio aba Nda mala Bakuli (a bàkì mənana Abiyata nda pəris məgule ka), yàl Ng-gurcau, shak bəredi mənana à tarri ace Bakuli, mənana apəris na nəmuraia boaro bəa shak ka. Pələa pe abwana mənana atè ka gbal, à she.>>†

27 Pələa Yesu nea wia ama, <<Sabbat, pwari usələo mala amə Yahudi ka, à pè ace bwapəndəa, à pak bwapəndəa ace Sabbat dāng.

28 Ace mani ka, mim Muna mala Bwa ka, mə nda Mətalabangŋo sə mə nda mətala Sabbat gbal.>>

* **2:23 2:23** Balli gbal aba: Nggur 23:25. † **2:26 2:26** Balli gbal aba: 1Sam 21:1-6; Pəris 24:9.

3

*Yesu twalban rəkwana
a pwari Sabbat*

(Matiu 12:9-14; Luka 6:6-11)

¹ A bəkə pwari ka Yesu nyare kutio a ndakpapi. Bè bwa nakam bui wu.

² Amə Farisi ka, məsəia ue arəi à nè səni ko nè twalban rəkwana a pwari Sabbat, pwari usələo mala amə Yahudi. Ace mənana à nè kum cau mənana, à nè bwali nēi ka.

³ Yesu ne bwa mənana bui wu ka ama, <<Lo, yiu yi cam kani a bədəm abwana.>>

⁴ Yesu pələa dī abwana ama, <<Mə ye na ng-gurcau eare bəà pè a pwari Sabbat, bəà pak məboarne le ko bəà pak məbane? Bəà amsə yiləmu le ko bəà kidiki?>> Kara à duk kunia più.

⁵ Pələ rəi anggo sənia nə bumlulla, nə bumkidikea kərəkər arə murcandəa malea, pələa ne məkwánó ama, <<Sárə buo.>> Lang mərəkwana sárə bui ka, kara rəi mala, bui nyarəna pànggənà pepè!

⁶ Kara amə Farisi puro a nza, à kya kum abwana mala Hirədus, à kùrkún arəarəia andəia, amur wal-lú Yesu.

Bwabunda o atə Yesu

⁷ Yesu lo andə alaggana male à nyare a kun nggeamùr. Bwabunda pas puro o atè. À pur arə aban aba Galili, andə Yahudi,

⁸ andə Urəshalima, andə bu-nzali Idumiya, andə nkaring Nggeasala Jodan; sə abea ka à pur kuko nə abu-nzali mala amə Taya andə Sidon, à yiu atè.

Cau mala agir-ndali mana kat kə pakki ka məsəe akiban, nda bʷabundəa pas puro yiua səne ka.

⁹ Ace biki lakkì mala bʷapəndəa ka, pələa ne alaggana male ama bəà alta muna-waru nè eau kam, bə bʷapəndəa bə kəa nggiki dāng.

¹⁰ A mənə yì pwari ka twaləni abwana pas ban arəkwana malea, nda abea aməkwánó dāngdāng kə ramgiban aban ká dəmba à nè je rəi.

¹¹ Bə abwana mənana nə akukwar aba nyamia səni nə səna ani ka, à yì sukki nə sukkio a bədəmbi nə zwalo a kunia, à kə na ama, <<A nda Muna mala Bakuli!>>

¹² Sə yì ka, nunkir akukwar nì kərkər ama bəa kəa na yan nda yì dāng.

*Yesu tərki amə Mishan
lum nong-bari*

(Matiu 10:1-4; Luka 6:12-16)

¹³ Yesu eauwe amur nkono, sə tunə abwana mənana earki cea ka, pələa à eauwe atè.

¹⁴ Kya tarki abwana lum nong-bari sə pea wia lulləu ama amə'mishan. Yia ka à nè do atè, sə nè nggə tasəia bəa kya hamnə Cau Amsəban,

¹⁵ sə pea wia rəcandəa mala pər akukwar bəa purkì rə abwana.

¹⁶ Atà abwana lum nong-bari mənana tarkia ka Shiman ndakam (yi mənana tsəki wi lulləu ama Bitərus ka).

¹⁷ Jemis muna mala Zabadi, andə mə'eambi Yohana (mana tsəkia wia lulləu ama Boanajis: bāləi ama, Amuna mala Mgbarangce) ka, à ndakam atəa.

¹⁸ Andəru,
andə Filip,

andə Batalomi,
 andə Matiu,
 andə Toma,
 sə Jemis muna mala Alfiyus,
 sə Tadawus ka, à ndakam gbal ateà.
 Acilia ka à nda ka Shiman yi bwa mənana
 earkiyi ace là male raka,
 19 sə Yahuda Iskariyoti mənana me ka.

*Yesu ka kuti murəm mala akukwar
 (Matiu 12:22-32; Luka 11:14-23)*

20 Yesu kutio a bə bala. Bwabunda yiu yi ram
 dəm, mənana tsəa yi andə alaggana male ka à
 gandə li girlina raka.

21 Lang amə bala male nə ok ce ka, à puro à wari
 ama à nə nggá bwali, à nə um nəi, acemənana a
 nê malea ka, <<Múrí pələna.>>

22 Sə amaləm Nggurcau mala Musa mənana à
 pur nə Urəshalima ka, à kə na ama, <<Be'elzebul,
 murəm mala akukwar kutio arəi. Nda gir mənana
 tsəa sə ndanə rəcandəa mala pər akukwar bəa pur
 ka.>>*

23 Pələa Yesu tunəia sə nea wia cau nə kanicau
 ama, <<Palang sə Shetan nə pər Shetan?

24 Nzali murəm mənana abwana male gakkia à
 kə munəo arəarəia ka, pà nə cam dāng.

25 Sə bə bala gau rəi aban munəo arəarəia ka,
 mənəo yi balae gbal ka, pà nə cam dāng.

26 Anggo gbal, bə Shetan lo arə bamur rəi sə gau
 ka, pà nə cam dāng, male maləna.

* 3:22 3:22 Balli gbal aba: Mat 9:34; 10:25.

27 Məsəcau ka, bwa pa nə gandə kutio a bala mala candəna bwa nə pwan girkuma male dāng, she bə angrəna damba tana abui andə akusəi ka, sə nə gandə pwan girbala male.

28 <<Ən nggə na wun məsəcau, koya caubikea ka à nə twalî muna bwapəndəa banî andə koya cau kyauwikiban mənana pur a kunia ka.

29 Səama caubikea nacau kyauwikiban arə Bangjo Məfele ka, à pà nə twalbani dāng, caubikea na mənana nə um nə bwa a lú mənana málá male pà kàm raka.>>†

30 Yesu nea wia mənîa yî cau ka, acemənana à kə na ama, <<Yî ka, ndanə kukwar atə.>>

Nggea Yesu andə amə'eambi

(Matiu 13:1-9; Luka 8:4-8)

31 Anggo ka nggeà Yesu andə amə'eambi à yina à yî cam a nza, sə à túrbani ama bəà tunəi.

32 Bwabunda ndya à ramba à kàri abaləu ka, pələ bebwə ne wi ama, <<Nggə andə amə'eambo à nda a nza à kə dîcəò ka.>>

33 Yesu nə ear ka nea wia ama, <<Yana nda nggəm sə ayana à nda ka amə'eambam?>>

34 Pələ məsəi arə abwana mənana à ramba à kàri abaləu ka, sə na ama, <<Anggem andə amə'eambam ndya ka!

35 Bwa mənana kat kə pak kàne mala Bakuli ka, nda mə'eambam, sə nggəm.>>

4

Kanicau arə məbeale

(Matiu 13:1-9; Luka 8:4-8)

† 3:29 3:29 Balli gbal aba: Luk 12:10.

¹ Yesu tita kanigir dɛm a kún nggeamùr. Bwabunda ramba rɛi kèrkér, gandəa eauwe do a waru amur nggeamùr, sə bwapəndəa cam a kunmur.*

² Kania wia agir pas nə kanicau. Aɓa kanigir male ka nea wia ama,

³ <<Wu kwaki kir wun! Mə'rya puro o aban beale.

⁴ Lang nda aban kok məsəbeale ka, aɓea sukkio amur njargula, amuna-nyal yiu à yì tarkia kat.

⁵ Aɓea sukkio amur məsətali, aban mənana nzali pà kàm pepè raka. Banì sau dāng, kara məssa puro, acemana nzali banì lim dāng.

⁶ Lang pwari ta bàng-bàng ngga, kara à wuli, à ime, acemənana nlerəia bwal nzali pepè dāng.

⁷ Aman ngga à sukkio aɓa məsə zwe, azwe lo gulo, kara à sorəki amuna məssa kat, ko à bəl dāng.

⁸ Aɓea ka, à sukkio a nzəm nzali məboarne. À gulo, à mən rəia, à bəl nggangsang, aman kusə lumi-tàrú, sə aman lumi tongno-nong-mwashat, nggearə aman ngga lumi-lum mala gír mənana à beal ka.>>

⁹ Pələa Yesu nea wia ama, <<Bwa mənana ndanə akiru okban ngga, bə ǒ sə bə kpāki wi.>>

*Yesu bəl bá kanicau arə məbeale
(Matiu 13:10-23; Luka 8:9-10,11-15)*

¹⁰ Lang Yesu nda nəmurəi ka, aɓea bɓana mənana à ok kanigir ka à yiu a banì atārəia andə alaggana male sə à dī bə bəlia wia bələ akanicau nì.

* **4:1 4:1** Balli gbal aɓa: Luk 5:1-3.

11 Nea wia ama:

Ma'wun ngga gir'səmbərəa aba domurəm
mala 'Bakuli ka à pana wuni bə̀ wu sùrə̀i. Səama
abwana mana à pa abalə wun raka, koya gír ka
à nə banggia wia nə kanicau.

12 Acemənanana,

<<Bə̀ mala sənban nə
məsəu na ka,
à nə səna,
sə à pà nə bwalte dāng.
Bə̀ okban na nə kiru ka,
à nə o,
sə à pà nə sùrə̀i dāng.

Bə̀ ana raka à nə nyare abanam

sə à nə twalia wia bani!>>†

13 Pələa Yesu nea wia ama:

Bə̀ wu bwalta bá mənía yì kanicau raka, lang
sə wun nə bwalta bá bəkə kanicau?

14 Mə'rya ka cau mala 'Bakuli na beal ka.

15 Abea abwana ka à nda kəla məsəbeale
mənana kpa amur njargula ka. Lang à ok cau
ka, Shetan gya kaurəa yì tarki cau mana à beali a
babumia ka.

16 Abea abwana ka à nda kəla məsəbeale
mənana à sukki amur məsətali ka. À ok cau mala
'Bakuli ka, a é àkə dyadyan nə bumpwasəa.

17 Sə acemənanana à pàné nlerəia raka, bania
sau dāng. Bə̀ tanni ko mursana lo atà ce ka, àkə
dyadyan à nying buia.

18 Abea gbal ka à nda kəla məsəbeale mənana
sukkio aba məsə zwe ka. Yia ka à ok cau mala
'Bakuli,

† 4:12 4:12 Balli gbal aba: Isha 6:9,10.

19 sɛama bumpina mala pɛrta gɪr banza andə earce kume, andə suno ace acili agir d̄angd̄ang, à shak ce kat, ko kə kina pusə bəle d̄ang.

20 Abea ka à nda kəla məsəbeale mənana à beali a nzali məboarne ka, à ok cau, à é, bəla a babumia; aman banì lumi-tàrú, aman lumi-tongno-nong-mwashat, aman ngga lumi-lum mala gɪr mənana à beal ka.

Tamsə pitəla aban tamsəe
(Luka 8:16-18)

21 Yesu nea wia ama:

À nè tsək bəsa a pitəla sə à nè kùmsəi kərəm amurí ko à nè oasəi abata gado le? Amur gɪr tamsəe sə à nè tsəi re?‡

22 Anggo gbal gɪr kat mala cau mala Bakuli, mənana səmbərəa abwana bwalte raka, à nè nggá pusəi a banfana, bə abwana sùrəi. §

23 Bə bwa ndanə kir okban ngga, bə o.

24 Nyare lidəmba nə cau ama:

Wu parkir wun arə gɪr mana wu kə ok ka. Sələe mənana Bakuli nə pa wun ngga nè kārəi arə kwakikiru ma'wun arə cau. Yàle nə pa wun sələe mənana kutibanì ka, bə wu duk amə kwakikiru pepè ka.*

25 Abwana mənana à kə kwakikiria arə kani-gir mem ngga, Bakuli nə tsəkia wia be sələe kam amur mənana à ndanəi ka, sə abwana mənana

‡ 4:21 4:21 Balli gbal aba: Mat 5:15; Luk 11:33. § 4:22 4:22 Balli gbal aba: Mat 10:26; Luk 12:2. * 4:24 4:24 Balli gbal aba: Mat 7:2; Luk 6:38.

à kə ginə kwakikiria arə kanigir mem ngga, ko nggearə bəti mənana à ndanəi ka, à nə é a rəia.†

Kanicau arə beale mənana kə soa ka

²⁶ Yesu nyare nea wia ama:

Domurəm mala Bakuli ka, nda kəla bwa mana kok məsəbeale a nzəm-nzali ka.

²⁷ Dù andə pwari, ko nong ntulo ko lo, beale man kə soa. Puro male andə gulo male ka, yi mə'rya nə bəmúrí ka bwalte dāng.

²⁸ Nzali nə nggearəi kə bəl məssa, tite ka məsəbeale soa, yi gulo, pusə múrí, anzəm man ngga pusə bəle.

²⁹ Lang bə məssa bəlna ka, mə'rya nə túr amətúró nə abyau bəà caní, acemənana pwari cane karna.‡

Kanicau arə məsə musta

(Matiu 13:30-32; Luka 13:18-19)

³⁰ Dəm ngga Yesu bang ama:

Domurəm mala Bakuli ka səm nə kàni arə mana? Ya ulang kanicau nani səm nə kàni arəi?

³¹ Nda kəla məsə musta mənana nda kyauwe kútì acili aməsəbeale kat, à twali à beali a nzali ka.

³² Sə bəà bealni ka, kə gulo kə kútì acili agirbaban kat; kə mənɡi abui kərkər mana anyal mənana a bum kùli ka, à kə gandə bwal ndà amurí.

³³ Yesu yiu nə abea kanicau pas ulang amənia ka, aban kani abwana gír a njargula mənana à nə bwaləna ta kanigir male nəi ka.

† 4:25 4:25 Balli gbal aba: Mat 13:12; 25:29; Luk 19:26. ‡ 4:29

4:29 Balli gbal aba: Jol 3:13.

³⁴ Nea wia kə cau mana pà nè kanicau raka đàng. Səa ma bəà nda nəmūrəia andə alaggana male ka, kə tarkya aba ko man ngga.

Yesu tamsə gung-mbulo

(Matiu 8:23-27; Luka 8:22-25)

³⁵ A kə pwari mənə nè pwarikipəra ka, Yesu ne alaggana male ama, <<Wu fa səm nə yàle a bə nkaring garang.>>

³⁶ Pələa à twal Yesu a muna waru nəmūrəi, à đeki bʷabundəa a nzəmia. Abea waru kpate.

³⁷ Kara nggea gung-mbulo məcandəe lo bʷa kərkər, kə wal mūr kə ali aba waru, ue bəti waru nə ko.

³⁸ Yesu ka nda a ntulo a tərta waru, amúr gír-loasəmúrũ. Alaggana loasəi, à ne wi ama, <<Maləm, kəgír oasəo đang bə səm limnggi ko?>>

³⁹ Yesu par bui lo, pələa sà arə gung bʷam, sə ne mūr ama, <<Bə ban pwalo atò!>> Kara gung nyare kūr kəkəs, ban pwal đəong.

⁴⁰ Pələa đia ama, <<Palang sə bangciu pakka wun? Wu nda aba đwanyi gūli a rəəm più le?>>

⁴¹ Bangciu bʷalia kərkər, pələa à đí rəarəia ama, <<Ya ulang bʷa nda mənəia ka? Gung andə mūr à kə oki wi!>>

5

Yesu pusə kukwar arə

bʷa a Garasa

(Matiu 8:28-34; Luka 8:26-39)

¹ Yesu andə alaggana male yi eauwe a nkaring nggeamūr, a bu-nzali mala amə Gerasin.

² Yesu nè eapi waru ani ka, beɓwa nè kukwar aɓa nyami pur nè ɓalə abembe, yi kasəa kúni.

³ Mənia yì ɓwa ka, akiyi rəi a nre ka abembe. Kə ɓwa gandə bwale kùrri dumsəi aban mə'mwashati dāng, ko bə a nsolo sə à oasəi ka.

⁴ Kusə pas pàk ka à nè taka abui andə akusəi nè nsolo andə anko, səama nè ɓungia guɓik-guɓik. Kə ɓwa pà kàm nè rəcandəa bwale dāng.

⁵ Du andə pwari ndaban gāli a nre ka abembe andə mur ankono, kə makki'zwalo, sə kə cangi rəi nè atali.

⁶ Lang məsəi nè kpa arə Yesu kuko ka, kara sarəa a mire, kya kù'ndəó amur ankūnəi a ɓadəmbi.

⁷ Mak'zwalo ɓāng-ɓāng na ama, <<Yesu, Muna mala ʔakuli mana Karban Kat ka! Mana a kə earce pak nè mim? ʔn zəmbə nè lullə ʔakuli ama kəa pam tanni dāng!>>*

⁸ Bang anggo acemənanə Yesu angɗa-dəmba nani wi ama, <<We bangɗo məɓane, purî bá rə ɓwa mənia ka.>>

⁹ Pələa Yesu dī bangɗo ama, <<Lùlləò a mana?>>

Eare ama, <<Lulləam nda pas, acemənanə səm nda pas aɓa rə ɓwa mənia ka!>>

¹⁰ Pələa abangɗo məɓane mənanə arə ɓwabure ka à camarə ɓuaki arə Yesu ama bə kəa pəria ɓəà ɗeki məno yì bu-nzali ka dāng.

¹¹ Àkə bania tù a pal nkono ka, atəmbərəm-ɓala nda kam pas aban likiali.

* 5:7 5:7 Balli gbal aɓa: Atúró 16:17; Ib 7:1; Mar 1:24.

¹² Abangŋo məbane zəmbi Yesu ama, <<Eara səm bə səm kutio arə atəmbərəm-bala.>>

¹³ Yesu eari wia bəà kyane. Pələa abangŋo məbane man purri rə bwabure, à kya kutio aba nyam atəmbərəm-bala. Sə kara atəmbərəm-bala yia kat, mənana làkkì malea nda á-bari ka, à gíbi nə mire a pal nkono à kya bunno a kun gwanyi mə'dähre, à sukkio aba nggeamùr, à ko kat abanì.

¹⁴ Amə'yál atəmbərəm-bala bangŋa à kya na ce a la andə amuna-là aba bu-nzali banì. Bwabunda puro yiu a sən gír mənana kumban ngga.

¹⁵ Lang à yina aban Yesu ka, à yì kum bwa mənana nə akukwar a ba'nyami didyal ka duməna nə agir-nggürəu arəi, nyarəna aba denyicau male pepe. Gír nî pea wia bangciu kat.

¹⁶ Abwana mənana à sən gír nî mana kumban ngga, à kanì abwana ce puro mala akukwar andə gír mana kum atəmbərəm-bala ka.

¹⁷ Pələa abwana tita buaki arə Yesu bə purì bu-nzali malea.

¹⁸ Lang Yesu na aban eauwe a waru ka, bwa mənana a pusəi wi akukwar arəi ka yiu yi zəmbi wi ama nə o atè.

¹⁹ Yesu eari wi dang, ne wi ama, <<O a bala, aban abwana mo, kya banggia wia ce túró mægule mənana Mətalabangŋo pakko, andə bwamuru mənana ləmdəo ka.>>

²⁰ Pələa bwabure kutio o, kə hamnə ce nggea túró mægule mənana Yesu pakki wi ka, arə alá lum mənana à tunəkia ama Dekapolis ka. Bwapəndəa mənana ok mənəia yì cau ka, a ndali.

Muna-bwama mala Jarus

*andə bwama mərəkwanə**(Matiu 9:18-26; Luka 8:40-56)*

²¹ Yesu andə alaggana male eauwe a waru a nyare a be nkaring nggeamùr. Lang à yì kpaši ka, bwabundəa yi ramba à kàrì, a kun nggeamùr.

²² Bè bwaməgule mala ndakpapi, lùllèi ama Jarus, yiu a baní. Nè yia sən Yesu ka, pələa kpa a bədəmbi,†

²³ buakia rəi kərəkər ama, <<Muna-bwama mem ngga rəi eari wi dāng, mala nè wu. Ən nggə zəmbəo, yiu yi tsək buo arəi; twali wi ban rəkwana male, bə àwá!>>‡

²⁴ Yesu pələa wari atè. Bwapəndəa pas kana aban ká atà Yesu, gandəa à kə nggiki.

²⁵ Bè bwama nda kam abalə abwana, mənana apələkia lum-nong-bari nkila na aban sukkio arəi.

²⁶ Kat andə amani ama amə sonzəo pas pe wi buri, mal gəna male kat atà buri ka, ko rəi mal dāng; kara rəpangŋa male kə kánəká a dəmba nə biki.

²⁷ Lang onŋəna ce Yesu ka, pələa yiu yi kar nə nzəmi abalə abwana sə je daura male,

²⁸ nə denyicau a babumi ama, <<Ko bə daura male na ən je ka, rəam nə malâ.>>

²⁹ Àkə banì kara sukkio mala nkila male kasəa. Sə oè gbal arəi ama rəi maləna, à panzəni aba tanni.

³⁰ Anggo ka kara Yesu sələ ama rəcandəa purna arəi. Pələ rəi aban bwabundəa, sə diban ama, <<Yana je daura mem?>>

† 5:22 5:22 Balli gbal aba: Luk 13:14; Atúró 13:15; 18:8,17 ‡ 5:23 5:23 Balli gbal aba: Mar 6:7; 7:32; 8:23; Atúró 9:17; 28:8.

³¹ Alaggana male eari wi ama, <<A kə sən bwapəndəa mana kə nggikio ka, a nyare a dīban ama, <Yana jem le?> >>

³² Yesu lidamba nə sənban bwa mənana pak mənna yì gir ka.

³³ Bwama man sələnə rə gir mənana kumi ka, puro yiu nə bangciu yi kpa a badəmbi, nə rəbəla, bəlì wi məsəcau kat.

³⁴ Yesu ne wi ama, <<Munem, gūliarəu mō a rəəm twaləno ban rəkwana. O aba rəpwala. Tanni mō maləna.>>§

³⁵ Kun Yesu malaká pwal dāng, abea bwana mənana à pur nə bala mala Jarus, bwaməgule mala ndakpapi ka, à nə yia tusəo. À yì ne wi ama, <<Munio pāngɲənà lú, kəa pe Maləm tanni bə dāng.>>

³⁶ Yesu tsəkia wia kir ce dāng, pələa ne bwaməgule ndakpapi ama, <<Cala bangciu pakko dāng. Makbaləo a rəəm.>>

³⁷ Pələa Yesu tamsə bwabundəa. Eari kəbwa bə kya atə dāng, she Bitərus, andə Jemis sə Yohana, mə'eam Jemis.

³⁸ Lang à bingɲəna bala mala Jarus, yì bwaməgule ndakpapi ka, Yesu kya kum ban ngga zurina kərkər nə loəsəban mala bwapəndəa aban bua andə makki'zwalo.

³⁹ Yi kutio a bala, pələa dīa ama, <<Mana pur arə wun sə wu kə bua, wu mesəke ani watsak? Muna ka wu dāng, nda a ntulo!>>

⁴⁰ Kara à oali nə oalo. Yesu pələa pəria pusəia a nza kat, sə tunə tár muna andə ngge, andə

§ 5:34 5:34 Balli gbal aba: Luk 7:50; Mar 10:52.

alaggana male mənana atè ka, à kutio afa ndà aban mənana muna nong kam ngga.

⁴¹ Kya bwali a garabui sè ne wi ama, <<Talita kum!>> Bālèi ama, <<Muna-bwama, lo!>>*

⁴² Kara mənìa yì muna-bwama, mənana apələa male na lum-nong-bari ka, lo sè tita gya! Ko yan ngga ndali kèrkér.

⁴³ Yesu tsəkia wia nzongcau məcandəe ama bəà kəa ne kəbwa ce dang. Pələa banggia wia bəa pe muna-bwame girlina bə li.†

6

*À ginə Yesu a Nazarat
(Matiu 13:53-58; Luka 4:26-30)*

¹ Yesu pələa nying mənò yì bu-nzali ka, nyare andə alaggana male a Nazarat, la male.

² A pwari Sabbat mənana kar ka, yì pwari usələo mala amə Yahudi, Yesu tita kanigir afa ndakpapi. Abwana mənana kat à oe ka, à ndali kèrkér, pələa à diban ama, <<Ake sè mənìa yì bwa ka kum mənìa yì sələe andə rəcandəa mala pakkia ulang amənìa yì agir-ndali ka?

³ Kafinta man na mbak? Yì nda muna mala Maryamu mbo, sè amə'eambi Jemis, Yisəfu, Yahuda andə Shiman, andə amə'eambi amuna maməna pa kani aban səm re?>> Kara bumia kidiki arəi, à ginə earnəi.

⁴ Yesu pələa nea wia ama, <<Məbangnəa mala Bakuli ka, à kə pe wi gulo a koya ban ngga, she àkè

* **5:41 5:41** Balli gbal afa: Luk 7:14; Atúró 9:40. † **5:43 5:43** Balli gbal afa: Mar 1:43-44; 7:36.

la male, abalə abwana male, a nggearə kə amə
bala male.>>*

⁵ Ace dʋanyɪ ɛarnəban malea arəɪ ka gandə
pakkia kə túró mægulke dʋang, kə aməkwánó shen
à nda ka mənana tsəkbu amúrià sə twalia wia ban
rəkwana ka.

⁶ Ndali kərkər nə dʋanyɪ pa bamuru malea a
baní. Pələ kutio arə amuna-là kə kanigir kam.

*Yesu tasə alaggana mana
lum-nong-bari ka*

(Matiu 10:5-15; Luka 9:1-6)

⁷ Yesu tunə alaggana male mana lum-nong-
bari ka, tasəia bari-bari, pea wia rəcandəa amur
akukwar.

⁸ Kwarkiria ani: <<Wu kəa twal kəgír ace gya
dʋang, ko girlina, ko luru, ko boalo a ləpan. Kə gara
gya nda wu nə twal ka.†

⁹ Wu oasə ankura, wu kəa twal daura bari
dʋang.>>

¹⁰ Nyare banggia wia ama, <<Bə ya bala na wu
kútí kam sə à ak wun ngga, wu do a balae she
pwari mənana wun nə nying le ka.

¹¹ Sə bə wu wari àkə ban sə à binə ak wun ko
à ginə cau ma'wun ngga, wu kətəriki tú mənana
a kusə wun ngga, bə wun nə nying baní ka. Bə
dupia wia gir'ləmdəa ama, bu wun pa aba bashi
mənana nə yiu amúrià ka dʋang!>>‡

¹² Pələ alaggane puro, à kə hambí abwana ama
bəa pwanzali bəa dēki buia arə acaubikea malea.

* **6:4 6:4** Balli gbal aba: Yoh 4:43,44. † **6:8 6:8** Balli gbal aba: Luk
10:4-11. ‡ **6:11 6:11** Balli gbal aba: Atúró 13:51.

13 À pusəki akukwar arə abwana pas, à hasə mùrú amur amə rəkwana pas, sə à twalia wia ban arəkwana. §

*Lú mala Yohana Məbatisəma
(Matiu 14:1-12; Luka 9:7-9)*

14 * Murəm Hirədus Antipas ok ce amənia yì agir ka, acemənana lullə Yesu akiban. Abea abwana kə na ama, <<Yohana Məbatisəma na loapi bəmbe ka! Nda gír nî sə kum mənía yì rəcandəa pakki agir-ndali ka.>>

15 Abea abwana ama, <<Iliya na.>> Sə abea abwana ka à bang ama, <<Bè kə məbangnəa mala 'Bakuli ulang amənana a pwarian ngga nda.>>

16 Lang Hirədus ok ce ka, na ama, <<Yohana Məbatisəma mənana ən kasə meali ka, nda loapi bəmbe ka!>>

17 † Hirədus nə nggearəi ka tasəna abwana à kya bwaləna Yohana, à oasəni a ndàkurban. Pak mənía ka ace Hirədiya, mala mə'eambi Filip, mənana yì, yì Hirədus ali atè ka.

18 Nda acemənana Yohana Məbatisəma ka, camarə ne Hirədus ama, <<Nggurcau ear ama wu dum nə mala mə'eambo dang!>>

19 Nda gír nî sə Hirədiya bwal Yohana a bumi, kə earce wal-luí ka, sə bə pà nə eare mala Hirədus raka, pà nə gandə pakki wi kəgír dang.

20 Hirədus ka, kə banggi Yohana; sə acemənana sələna ama Yohana ka bwa məboarne na, dəm ngga bwa mala 'Bakuli na ka, kə yállí, eare ama kəgír je dang. A koya pwari sə bə Yohana bangcau

§ 6:13 6:13 Balli gbal aba: Jem 5:14. * 6:14 6:14 Balli gbal aba: Mat 16:14; Mar 8:28; Luk 9:19. † 6:17 6:17 Balli gbal aba: Luk 3:19,20.

andə Hirədus ka, ban kə biki Hirədus kərkər. Sə kat andə amani ka, kə earce kwakikiri arə Yohana.

²¹ A masələate ka Hirədiya kum dəmbəu, a pwari pakkidire bəlban mala Hirədus. À lamgi agirlina, à turkiban arə amètè, andə akasəla, andə abwana-məgule mənana a bu-nzali Galili ka.

²² Muna-bwama mala Hirədiya puro aba tūli sə ta'nggwam nə ta ana, ban boari Hirədus andə abəri mənana tunəia li ka. Gandəa Murəm banggi muna-bwama ama, <<Zəm ko mana gir nî kat a earki ce ka, mə nə po wi.>>

²³ Murəm pe wi cau ama, <<Gir mənana kat a zəmbam ngga, ko bə mə nə gau nzali domurəm mem a bələu ka, mə nə po wi.>>

²⁴ Kara muna-bwama man nyare aban ngge, dī ama, <<Mana ado mə nə zəm le?>> Ngge ne wi ama, <<Ne wi ama bəa po bamur Yohana Məbatisəma.>>

²⁵ Kara nyare a kaurəa aban murəm sə ne wi ama, <<Ən nggə earce nəma wu pam bamur Yohana Məbatisəma aba tasau àkə dyadyan!>>

²⁶ Babum murəm kidiki kərkər, sə ace kána mənana kána a bəməsə abəri male ka, gandə ginəi wi dāng.

²⁷ Àkə banì sə murəm tasə məwalki alú, ne wi ama bə kyane a ndəkurban, bə kasə bamur Yohana sə bə yinəi. Bwabure pələa wario kya kasə bamur Yohana a ndəkurban

²⁸ sə yinəi aba tasau yi pe muna-bwame. Yì gbal ka kutio kya pe nggè.

²⁹ Lang alaggana mala Yohana ok ce ka, à wario à kya twal lui à yì tsəi a bəmbe.

Yesu liná abwana á-tongno

(Matiu 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

³⁰ Amə'mishan mala Yesu nyàrî túró hama sə à yiu a baní, à naki wi ce agir mənana kat à pakki ka andə agir mənana à kàni ka.

³¹ Yesu pələa na ama, <<Wu fani səm nə sunyi aban mənana kəbwa pà kàm raka, wu kya usələo.>> Bang anggo acemənana bwapəndəa pas camarə yiu sə à kə o, ko à kum njar à lili dang.

³² Nda à eauwe a waru aban ká aban mənana kəbwa pà kàm raka, yia na nəmuriəia.

³³ Bwapəndəa pas mənana à sənia aban o ka, à súrəia, pələa à bangja a kun nggeamūr aban ká. Bwapəndəa puro à koya la ka nə kusəia, à kya kasə mურიà.

³⁴ Lang Yesu nə eapi waru ka, sən làkkì mala bwapəndəa, məsəswatər malea bwali kərkər, acemənana à nda kəla anzur mənana yalgir pa ateə raka. Pələa tita kania wia agir pas.‡

³⁵ Anggo ka pwari na arə ká kpa, alaggana male yiu a baní à yì ne wi ama, <<Ban mənəia ka kəbwa pà kàm dang, dəm ngga pwari kpana.

³⁶ Boaro male ka, deki abwana bəa o arə amuna-là aban mənana à nə kum girlina kam ngga.>>

³⁷ Sə Yesu nea wia ama, <<Wu pea wia bə kəgìr bəa li.>> À dī ama, <<Səm nə kum ake? Səm nə nggá pak túró boalo mala zongjo tongno-nong-tàrú sə səm nə kur girlina mənana nə karə amənia yia abwana ka le?>>

‡ 6:34 6:34 Balli gbal aba: Bal 27:17; 1Amur 22:17; 2Kpa 18:16; Ezək 34:5; Mat 9:36.

38 Pələa Yesu dia ama, <<Bəredi na shen a bu wun? Wu kyane wu sənban.>> À kya sənban sə à yì ne wi ama, <<Səm ndanə bəredi tongno nə nji bari.>>

39 Yesu pələa nea wia ama bəa tsək abwana kat bəa do mbop-mbop amur bondo məpwale.

40 Pələa à do mbop-mbop. Abea abwana ka à do gbəman-gbəman, sə abea ka, à do lumi tongno-tongno.

41 Pələa Yesu twal agbatali bəredi mənəia tongno andə anji bari ka a bui. Loasə məsəi a kùli, pak hiwi amúrià. Pələa bʷanggi agbatali bəredi, pe alaggana male bəa gakkia abwana. Dəm ngga bʷanggi anji mənəia bari ka pea wia, ace mənana koyan ngga bə kùmô.

42 Bwapəndəa man kat ka à lili à dəmbəo.

43 Alaggana ram cili bʷangine bəredi andə nji mənana ue ka, à lùmsə azace lum nong-bari.

44 Aburana nəmurəia mənana à lili ka, bʷa á-tongno na.

Yesu gya amur mür

(Matiu 14:22-31; Yohana 6:16-21)

45 Tù anzəm mənəo ka, Yesu tsək alaggana male ama bəà eauwe a waru, bəà aki dəmba bəà o a Beseda, sə yì ka, kúndəô nə ne abwabundəa bəà o a la.

46 Anzəm mənana tsəngɲənà abwana a ndà ka, pələa eauwe o a pak hiwi amur nkono.

47 Lang ban bʷaləna ka, alaggana male ka à nda aba waru aba gauwa mala nggeamür, sə Yesu ka nda nəmurəi a nza.

48 Sən alaggana male ka à nə nggə tanniki nə samsəa kərkər arə gung andə eaki-nkono mala

mùr, acemənanana gung soea. Nə du anzəm baria bua mala nggu ka, Yesu yi gbashi bania, kə gya amur mùr. Yi pa kəla nə kutia.

⁴⁹ À nə səni aban gya amur nggeamùr ka, à twali ama kukwar na. À mak'zwalo bàng-bàng,

⁵⁰ acemənanana yia kat ka à səni, sə ən'ò pakkia wia kèrkér. Anggo ka, Yesu sà'arəia ama, <<Wu candə məsə wun! Mə nda. Bangciu bə kəa pakka wun dang!>>

⁵¹ Pələa yiu eauwe ateà a waru, gung nyare kur kəs-kəs. Yia ka à ndali kèrkér, nə gya male amur mùr,

⁵² sə dəm ngga, acemənanana yia ka à bwalta bá gir'ndali mala linə abwana á-tongno nə bəredi ka dang, denyicau malea shilina, à gandə é dang.

*Yesu sonzə aməkwánó a Jenasaret
(Matiu 14:34-36)*

⁵³ Lang à eauna ka, à kya kpashi nə bu-nzali Jenasaret, à kùr waru akanó a kunto.

⁵⁴ Lang à nə eapi waru ani ka, bwapəndəa kara sələ ama Yesu na.

⁵⁵ Pələa à purkio nə mire, à pwan aməkwánó amur alesó, à warinəia aban mənana à ok gəshì kam ngga.

⁵⁶ Koya ban Yesu kar kam ngga: abalə amuna-là, andə alaməgule, andə anzəm alá ka, à nongsə amə rəkwana a kun alimo. À zəmbi wi ama ko bə kun daura male na ka, à nə je; sə abwana mənana kat à je ka, à kum sonzəban.

7

*Kàniḡìr amur kpata akúncau mala akáu
(Matiu 15:1-9)*

¹ A bɛ̀ pwari ka abea amə Farisi andə abea maləm Nggurcau mala Musa mənana à pur nə Urəshalima ka, à yì ram rəia a ban Yesu.

² À sən abea alaggana mala Yesu ka, à kə lili nə abu mə pəndəke. Ləmdə ama à lak abuia dāng.

³ (Amə Farisi andə acili amə Yahudi kat bɛ̀ à nə lili ka, she à nə lákkí abuia kəla mənana kúncau kàni ka; à bwal kúncau mənana à kumô a bu akeâ ka.

⁴ Bɛ̀ à nyàrî limo ka, à pà nə li kəḡìr dāng, she bəà lákkína a rəia nə mùr ka. À kə kpata abea akúncau kàm pas, kəla pàkkiagìr mala lákkí akwar, andə ankwareng, andə ankenye bolo, andə abuno-banli.)

⁵ Nda amə Farisi andə amaləm Nggurcau mala Musa dī Yesu ama, <<Palang sə alaggana mô ka à kə kpata kúncau mana aká səm nyingga səm ngga dāng? À kə lili nə abu mə pəndəke.>>

⁶ Pələa Yesu earia wia ama:

Wun amə'kúnbárína, bāngnəa mala Ishaya
amur wun ngga, məsəcau na, yì mənana giləa
ama:

<<Amənia yì abwana ka
à kə pam gulo
nə mburkunia,
sə babumia ka,
nda kuko nə mim.

⁷ À kə peri a banam aba nyir,
akanìḡìr malea ka,
anggurcau mala

ɓwapəndəa na!>>*

⁸ Wu fa ka anzongcau mala Bakuli wu sukkia, sə wu karə akúncau mala ɓwapəndəa wu bwalia kàngkàng.

⁹ Nyare nea wia ama:

Wu twali ama wu ndanə kutan mənana wu ginəki anzongcau mala Bakuli, ace mənana wun nə bwali a ma'wun akúncau ka!

¹⁰ Musa ka bangga wun mbo ama, <<Pè tárró andə nggo gulo,>> sə dəm ngga bang ama, <<Bə ɓwa sanggi tárrí ko sanggi nggè ka, ɓəà wal-luí>> re?†

¹¹ Sə wun ngga, wu na ama ɓə ɓwa ndanə be kəgír mənana nə pe tárrí ko nggè ace bwalia wia kàm, sə ginə pea wia, bang ama, <<Mənia ka ən pani Bakuli>> ka, ɓiki dāng.

¹² Məno ka wu ndarə ne ɓwe ɓə kəa dənɣi nə tárrí ko nggè nə gir mənana à dɣwani ka dāng.

¹³ Anggo sə kanigir mənana wu ak a bu aká wun sə wu kə pea abwana ka, kə twal bancame mala cau mala Bakuli, kə nyesəi ɓà. Aɓea gir nda kam pas kəla aməno mənana wu kə pea ka.

*Gir mənana kə pəndəki ɓwa
a ban Bakuli ka
(Matiu 15:10-20)*

¹⁴ Yesu nyare tunə ɓwabundəa a bani tù ɓəà okcau. Nea wia ama, <<Wu kwaki kir wun kat wu o, sə wu ɓariki wu bwalta tər mənɣi yì cau ka.

¹⁵ Gir mənana nə nza sə kə kutio a bum ɓwa ka, nda mənana kə pəndəki ɓwe a ɓadəm Bakuli ka

* 7:7 7:7 Balli gbal aba: Isha 29:13. † 7:10 7:10 Balli gbal aba: Pur 20:12; 21:17; Nggur 5:16; Pəris 20:9.

đàng; gír mənana kə puro a bəbum bwa ka, nda mənana nə pəndəki bwa ka.

¹⁶ (Bwa mənana ndanə kiru okban ngga, bə o.>>)

¹⁷ Anzəm mana Yesu nyìngɲənà bwapəndəa sə kutina a bala ka, alaggana male yiu a bani à yì dī bá mənía yì kanicaú ka.

¹⁸ Pələa Yesu dia ama, <<Wun gbal ka bəmur wun dəmbəri le? Wu sələ mbo ama gírlina mənana nə nza sə bwa li sə kutio arəi ka, pà nə gandə tsəi nə pəndəki dāng?

¹⁹ Gírlina ka kə kutio a bəbum bwa dāng; aba munalungye a bumi sə kə kutio sə nə nggá pur a nza.>> (Mənia yì cau Yesu ne ka, ləmdə ama koya gírlina ka məboarnsari na a ban Bakuli.)

²⁰ Lidəmba na ama:

Gír mənana kə pur nə bəbum bwa ka, nda gír mənana pəndəkiyi bwa ka.

²¹ Acəmənana nda nə baləu, a bəbum bwa, sə adenyicaú məbane kə puro, kídíkì mala nong-ginəban, ən'í, walki alú, panzəzana,

²² nzumon, bwal bwa a bum, swarkiban, shamgír mala bwa, twal lulləu, gusələ-múrû andə bwaəana.

²³ Amənia yì agir məbane kat ka, à kə pur aba denyicaú mala bwa; à nda ka gír mənana à kə pəndəki bwa ka.

*Gūliarəu mala be bwama
(Matiu 15:21-28)*

²⁴ Yesu nying bu-nzali Galili, o a bu-nzali Taya andə Sidon. Kutio a bə bala, sə eare ama bə kəbwa bə sələ ce dāng; kat andə amani ka, abwana sələa.

25 Sau ɗang, bɛ ɓwama nda kam mənana muni muna-ɓwama ka ndanə kukwar məɓike a ɓa'nyami ka, ok ce Yesu, kara yiu yi kpa a ɓadɓmbi.

26 ɓwame ka ɓwa Yahudi na ɗang, ɓwa Gərik na, à ɓəli a ɓàrèban Fonishiya aba bu-nzali Suriya. Yi zəmbi Yesu ɓə pusə kukwar mənana arə muni ka.

27 Yesu ne wi ama, <<ɓə amuna, aməɓala mem, amə Yahudi, ɓəà li ɓəà ɗəmbo peatu. Acemənana ɓoaro ɓəà twal girlina mala amuna ɓəà túrì anvwa, abwana mənana amə Yahudi na raka ɗang.>>

28 Pələa ɓwame ne Yesu ama, <<Məna ka məsəcau na, ɓwaməgule, səama ko a ban li ka anvwa kə kumô à kə li ɓwangine mala girlina mala amuna mənana kə sukkio a nzali ka.>>

29 Yesu ne wi ama, <<Ace cau mò mənə a bangji ka, kyane, kukwar purni rə munio!>>

30 Pələa ɓwame nyare a ɓala kya kum muni aban nongŋo ɗəong aba kala, kukwar purni ɓa'nyami.

*Yesu twalì mə talasəbunna
rəkwana male*

31 Yesu pələa nying bu-nzali Taya, ara a Sidon, kya puro a kún nggeamùr Galili, aba bu-nzali Dekapolis.

32 Abea abwana yinəi wi nə ɓəɓwa mənana məkir'ara na sə mətalasə-bunna na. À zəmbi wi ɓə tsək bu amur ɓwe ɓə sonzəi.

33 Yesu pusə ɓwe zak à purì ɓalə abwabundəa, sə oasə amunabuì aba kir ɓwabure, pələa tau ntāra arə amunabuì sə tsəki ɓwe a lasəi.

³⁴ Yesu pələa loasə məsəi a kùli, tusə bāləi nə məsəswatər, sə na ama, <<Efata!>> Təri ama, <<Mənnä!>>

³⁵ Kara akir bʷabure mənnä, sə tita okban. Talasəi panzəa, kə nacau pepe.

³⁶ Yesu pələa ne bʷabundəa ama bəà kəa ne kəbwa ce dāng. Kəla à tsəkta abwana nə tsəa, ama bəà ar cê, à kutio aban bang cè.

³⁷ Gîr nî pea wia ndali kèrkér, à camarə bəsələki ce ama, <<Koya gîr mana kə pè ka məboarne na!>> À nyare à na ama, <<Nggearə amə kir'ara ka kə tsəia à kə okban, sə amə talasəbunna ka, pea wia nacau!>>

8

Yesu linə abwana á-ine
(Matiu 15:32-39)

¹ Abalə aməno yia apwari ka, bʷabundəa yi ram kèrkér. Gîrlina pa kàm à nè li dāng. Yesu pələa tunə alaggana male sə nea wia ama,

² <<Məsəswatər mala bʷapəndəa man bʷalam kèrkér. À ndakani atəm nongŋo tărú yalung, sə ko kəgîr pà kàm à nè li dāng.

³ Bə ən tasətea ama bəa o nə nzala ka, məsəpəndəa nə mea a njargula, acemənana abea abwana ateà ka a puro aban sauwa.>>

⁴ Alaggana male pələi wi ama, <<A ya ban a babondo man sə səm nə kum gîrlina mana nə linə bʷapəndəa man ngga?>>

⁵ Yesu dia ama, <<Agbatali bəredi shen a bu wun de?>>

À eare ama, <<Tongno-nong-bari.>>

⁶ Nda Yesu ne bʷabundəa ama bəa dum nə do a nzali. Sə twal agbatali bəredi mana tongno-nong-bari ka, oaso pakki Bakuli yàwá, sə bʷanggia. Pea alaggana male bəa gaki abʷabundəa, sə à gaki gbal.

⁷ À ndanə amə nji a buia bəti. Yesu pələa pak yàwá amúrià gbal, sə banggia wia ama bəa gaki abwana.

⁸ Bʷapəndəa lili, à dəmbəo. Anzəm man ngga, alaggana male tərki cili abʷangina girlina mənana à ueo ka, à lùmsə azace məgulke tongno-nong-bari.

⁹ Aburana kəla á-ine à nda abalə abʷabundəa aban nì. Pələa Yesu ne bʷabundəa ama bəa məsəe, bəa o a là.

¹⁰ Lang tsəngnənə abwana a ndà ka, yi eauwe a waru andə alaggana male, pələa à nyare a bunzali mala ban mənana à tunəki ama Dalmanuta ka.

Amə Farisi earce sən gir'ləmdəa

¹¹ Lang amə Farisi ongnəna ama Yesu yina ka, à yiu à yì tita makgìr andəi. À nè kārəki ka, à dī ama bə ləmdəia wia gir'ləmdəa nə ban Bakuli, mənana nə ləmdə rəcandəa male ka.*

¹² Pələa Yesu tusə bələi kpəm aba bangno male, sə na ama, <<Palang sə abwana mənana a nza man kə earce sən gir'ləmdəa mə'pa ndali? Ən nggə na wun məsəcau, pa mə nə pe abwana mənana a nza man kə gir'ləmdəa dāng.>>†

¹³ Pələa dekia, eauwe a waru, nyare a kusəi o a bə nkaring nggeamūr.

* **8:11 8:11** Balli gbal aba: Mat 12:38; Luk 11:16. † **8:12 8:12** Balli gbal aba: Mat 12:39; Luk 11:29.

*Yis mala amə Farisi
andə mala Hirəduş
(Matiu 16:5-12)*

¹⁴ Alaggana ka baləia lorəo à yiu nə gírlina abuia dang, kə gbatali bəredi mwashat na à ndanəi aba waru ka.

¹⁵ Lang à ndarə o aba waru ka, Yesu nun kiria ama, <<Wu parkir wun arə yis mala amə Farisi andə mala Hirəduş.>>‡

¹⁶ À tita naki ce arəarəia ama bang anggo acemənana à yinə bəredi a buia raka.

¹⁷ Yesu sələna rə cau mənana à nakiyi ka, pələa dīa ama, <<Palang sə wu kə naki acau arəarə wun ama wu twal bəredi a bu wun dang? Nggearə wun ngga, wu kə gandə sūrə gir ko wu bwalta gír mbo? Babum wun na più aba candəe, kə gandə twal cau dang?

¹⁸ Aməsə wun andə akir wun girki le? Balə wun kasə arə kə cau re?§

¹⁹ Mənana ən linə abwana á-tongno nə agbatali bəredi tongno ka, cili mənana ueo, wu tàrki ka, wu pwano arə azace shen de?>>

À ear ama, <<Lum nong-bari.>>

²⁰ Yesu nyare dīa ama, <<Sə mənana dəm ən linə abwana á-ine nə agbatali bəredi tongno-nong-bari ka, cili mənana ueo, wu tàrki ka, wu pwan arə azace shen?>> À eare ama, <<Tongno-nong-bari.>>

²¹ Pələa dīa ama, <<Ado ka wu sūrə gir mənana ən banggi cau amurí ka re?>>

‡ 8:15 8:15 Balli gbal aba: Luk 12:1. § 8:18 8:18 Balli gbal aba: Ir 5:21; Ezək 12:2; Mar 4:12.

Yesu mənbi nte məsəi a Beseda

²² À yì bik Beseda. Abea abwana yiu nə be nte. À yì zəmbi Yesu ama bə tsək bui arəi, bə mənbi wi məsəi.

²³ Yesu bwal nte a garabui pusəi anzəm la. Pələa tappî ntāra a məsəi sə tsək bui a murí, sə dī ama, <<A kə sən kəgìr ado le?>>

²⁴ Pələa nte man loasə mūrí a kùli, na ama, <<E, ən nggə sən abwana, sə ən nggə sənia pepe dang. À nda kəla anggun mənana à kə ging ngga.>>

²⁵ Yesu nyare tsək abui a məsə nte mənə dəm, kara aməsəi mən gamama, kə sənban gəradau.

²⁶ Yesu tasə te ama bə o a la, ne wi ama, <<Ce a kar nə bá mənia yì muna-là ka dāng, bə awu nə o ka.>>

*Cau mana pur a kun Bitərus
amur Yesu ka*

(Matiu 16:18-20; Luka 9:18-21)

²⁷ Yesu lo andə alaggana male à nying bu-nzali Galili, à o arə amuna-là tù nə ban nggea-là Kaisariya Filipi. Amur njar ka, Yesu día ama <<Abwana kə bang ama mə nda yana?>>

²⁸ À eari wi ama, <<Abea bwana kə na ama, a nda Yohana Məbatisəma, abea bwana ka ama, a nda Iliya, sə abea bwana ka ama a nda bekə məbangnəa mala Bakuli.>>*

²⁹ Pələa día ama, <<Sə wun ngga, wu na ama mə nda yana?>>

Bitərus eare ama, <<A nda Kərəsti, Mə'amsəban.>>†

* 8:28 8:28 Balli gbal aba: Mar 6:14,15; Luk 9:7,8. † 8:29 8:29 Balli gbal aba: Yoh 6:68,69.

³⁰ Yesu nunkiria ama bəa kəa ne kəbwa cau amurí dāng.

*Yesu nacau amur lú male
(Matiu 16:21-28; Luka 9:2-27)*

³¹ Pələa tita banggia wia gír mənana nə kumi ka. Na ama, <<Muna mala Bwa ka nə nu tanni dāngdāng. Abwana-məgule andə agbani pəris, andə amaləm Nggurcau mala Musa nə binə məsəi, à nə wal-luí. Sə a təruià nongŋo ka, nə lo nə yiləmu.>>

³² Banggia wia mənia yì cau ka bwāng. Pələa Bitərus tunəi a nkanggariban, gimbi arə cau mənana ne ka.

³³ Yesu pələ rəi sən alaggana male, pələa sà arə Bitərus ama, <<Gəshi banam, we Shetan! Denyicau mo ka mala Bakuli na dāng, mala bwapəndəa na!>>

³⁴ Pələa tunə bwapəndəa, andə alaggana male, nea wia ama:

Bə bwa twal ama nə duk məkpatam ngga, duməna púp bwe nə nying kpata agir mala bamúri. Bwe nə twal takusəam aba gandərəu mala nutanni andə lú ulang mem amur nggun-gangndəi, sə nə yiu atəm arə aban mənana kat mə nə ká akəm ngga.‡

³⁵ Acemənana bwa mana kə earce amsə yiləmi ka, nə dʷanyibani, sə bwa mənana turta yiləmi acem andə ce Cau Amsəban ngga, nə kumi.§

‡ **8:34 8:34** Balli gbal aba: Mat 10:38; Luk 14:27. § **8:35 8:35** Balli gbal aba: Mat 10:39; Luk 17:33; Yoh 12:25.

³⁶ Mana nè purî bwa yì mənana bə kum girbunda mala banza kat, sə turta yiləmi ka?

³⁷ Mana gir nì na bwa na nēi nè pe Bakuli ace mənana bə kum yiləmu mənana málá male pà kàm raka?

³⁸ Bwa mənana kat kəsəkyā kə pakki wi arəàm sə arə cau mem aba mēnia yì banza mə dʷanyì do nə məsəcau aban Bakuli, andə mənana lùmsə nə caubikea ka, mīm Muna mala Bwa ka, kəsəkyā nə pàkkam gbal arəi a pwari mənana mə nə nyar nēi aba boarbwa mala Tárrám, andə aməturonjar məfele male ka.*

9

¹ Yesu lidəmba nə nacau ama:

Bafo, ən nggə bangga wun, abalə wun mēnia wu cam ngga, abea abwana nakam mənana à pà nè wu raka, she bəa səna Domurəm mala Bakuli yina nə rəcandəa ka.

Nggurə Yesu nggadi

(Matiu 17:1-13; Luka 9:28-36)

² Anzəm nongho tongno-nong-mwashat ka, Yesu tunə Bitərus, sə Jemis, sə Yohana. Pələa um nəia amur nkono mədāhre, nəmurəia. Akanó ka rə Yesu twalo nggadi àkə baməsəia.*

³ Anggubyaui rəi pwasə tyal-tyal mənana kəbwa pà kàm a banza mēnia ka nè gandə lak gír nè fa anggo raka.

⁴ Kara Iliya, andə Musa, à pusəreia à kə nacau nə Yesu.

* **8:38 8:38** Balli gbal aba: Luk 9:26. * **9:2 9:2** Balli gbal aba: 2Bit 1:17,18.

⁵ Biterus ne Yesu ama, <<Maləm, yàwá, mənana ado səm ndakani ka. Səm nè kar gumli tàrú, mwashat ka nda aceo, mwashat ka nda ace Musa, sə man mwashat ka nda ace Iliya.>>

⁶ Yì andə abi ka òangciu bwalia kèrkér, yàle sùrè gir mənana nakiyi cau amurí ka òang.

⁷ Pələa pərɓang puro yi gir múrià. Gi Bakuli pur nə bá pərɓang ama, <<Mənia ka nda Munem mənana ən earikiyi ace raka. Wu oki wi.>>†

⁸ À nè loasə məsəia ka, ko à sən kəɓwa òang, kə Yesu na nəmurəi.

⁹ À nda aban sùləi mur nkono ka, Yesu nunkiria nea wia ama, <<Wu kəa ne kəɓwa ce gir mənana wu sən ngga òang, she bə Muna mala Bwa longɲəni bembə ka.>>

¹⁰ Pələa à bwal ce gbal àkə rəarəia, à kutio amur naki acau amur, <<Loapi bembə ka bāləi nda mana?>>

¹¹ Pələa à dī Yesu ama, <<Palang sə amaləm Nggurcau mala Musa bang ama, Iliya nè aki Kərəsti damba yiu?>>‡

¹² Yesu earia wia ama, <<E, Iliya nè yiu a damba, nè yia giləki agir kat bəà duk pepè. Sə Maləmcə ka, na gbal mbo ama, Muna mala Bwa ka nè tanni kèrkér sə à nè binəi?

¹³ Səa ma ən nggə bangga wun, Iliya angɲəna damba yina, sə à pangɲəni koya gir mənana yia ka à earce ka, kəla mənana à giləi amurí ka.>>

† 9:7 9:7 Balli gbal aba: Mat 3:17; Mar 1:11; Luk 3:22. ‡ 9:11 9:11 Balli gbal aba: Mal 4:5; Mat 11:14.

*Yesu pusə kukwar arə muna
(Matiu 17:14-21; Luka 9:37-49)*

¹⁴ Lang à nyarəna aban acili alaggana ka, à sən bwapəndəa kərkər rambəa a rəia, sə abea amaləm Nggurcau mala Musa na aban makgír andəia.

¹⁵ Lang bwapundəa nə sən Yesu ka, à ndali kərkər, sə à swár a mire à yì makki wi kun.

¹⁶ Yesu dí ka laggana male ama, <<Mana gir ni wu makkiyigír wunəia amurí?>>

¹⁷ Bè bwa aba bwapundəa kasəa ama, <<Maləm, ən yiu nə munem a bano ace mənana wu twali ban rəkwana ka. Ndanə kukwar arəi, mənana kə eari wì nacau raka.

¹⁸ Bè loarəi ka, nə me a nzali, ntāra nə gupi a kúni, nə nggə go minəi, sə nə shiuri kwanggong. Nda ən ne alaggana mo nəma bəa pusəi sə à gandəi dang.>>

¹⁹ Yesu nea wia ama, <<Wun amə dʋanyí earnə Bakuli! Banem nə sau lang atə wun sə wu nə kani earnə cau? Banem nə sau lang aban twal gandəa nə wun? Wu yinəàm nə muné!>>

²⁰ À pələa à yiu nə muna. Lang kukwar nə sən Yesu ka, kara kār muna dəkərəki kərkər, túrí a nzali. Muna camarə dənggəliki, ntāra kə gupi a kúni.

²¹ Yesu dí tár muna ama, <<Aya pwari sə mənía yì gír ka tiki tè?>>

Pələa eare ama, <<Tiki tè a muntulo.

²² A bè pwari ka kə me a bəsa ko a mūr, ama nə wal-luí. Səa ma bə a nə gandəi ka, sən məsəswatər ma'səm, bwala səm nggam!>>

23 Yesu dī ama, <<Ace mana sə a na ama, <bə a nə gandəi ka?> Ko man ngga nə gandə pa a ban bwa mənana earnə cau mala Bakuli nə babumi kat ka.>>

24 Tár muna ear nə rəbəla ama, <<Ən earəna ən pana bamúràm, bwalàm nggàm bə ən limurəm amur dʷanyɪ pabamuru mem!>>

25 Lang Yesu sən bwapəndəa nə nggə kana aban yiu ka, kara sà arə kukwar ama, <<We kukwar mala kir ara andə mala talasəbunna, ən nggə banggo nəma, purrì rəi, cea nyare a kútí kam dəm dāng!>>

26 Kukwar mak'zwalo, pūrəki muna wak, sə puri nyami. Muna nong kpoklyak, kəla wu nə wú, gandəa abea abwana bang ama, <<Wuna!>>

27 Yesu bwali a garabui, loasəi amur akusəi, pələa lo came.

28 Anzəm mana Yesu nyarəna a bala ka, alaggana male dīi a səmbərəa, ama, <<Palang sə səm gandə pusə mənə yì kukwar ka dāng?>>

29 Yesu nea wia ama, <<Ulang mənə yì kukwar ka, kə hiwi andə gilmür nda nə pusəi ka.>>

Yesu bangce lú male

(Matiu 17:22-23; Luka 9:43-45)

30 À dēki ban mənə à ara aḥa bu-nzali Galili. Yesu ear ama bə kəbwa sūrə ban mənana à ndakam ngga dāng,

31 acemənana nda aban kani alaggana male gír. Nea wia ama, <<Muna mala Bwa ka, à nə kurakuro nəi a ban abwana. À nə wal-luí, sə a təruià nongjo ka nə lo nə yiləmu.>>

³² Sə ko à bwalta gîr mənana banggiyi ka dāng, sə bangciu pakkia wia bəà dī amurī.

Yana gulo kútiban kat?

(Matiu 18:1-5; Luka 9:40-48)

³³ Pələa à yiu a Kapanahum. Yi duməna a bala ka, Yesu dī ka laggana male ama, <<Mana wu makkiyigir amurī a tanjar aban yiu?>>

³⁴ Pələa à do kunia dəong, acemənana a njar-gula ka, à makgîr amur ko yana abaləia nda bʷaməgule kat. §

³⁵ Lang Yesu duməna nə do ka, pələa tunə alaggana male lum nong-bari, nea wia ama, <<Bə bwa earce duk mədəmba ka, duməna púp bwe nə duk mə'nzəmò, sə nə duk guro mala abi kat.>>*

³⁶ Pələa loasə muna məkyauwe tamsəi a bədəmbia. Núnní a nkanggari rəi, sə nea wia ama,

³⁷ <<Bwa mənana ak muna kəla mənīa aba lulləam ngga, Mə nda akiyam ngga. Sə bwa mənana em ngga, Mə nda akiyam nəmurəam ngga dāng, nda ban ak Tárrám mənana tasəam ngga.>>

*Bwa mənana binə səm raka
nda atə səm*

(Luka 9:49-50)

³⁸ Yohana ne wi ama, <<Maləm, səm sən bə bʷabura aban pusəki akukwar aba lulləò, sə səm pərki, acemənana yì ka, pa abalə səm dāng.>>

³⁹ Yesu ne wi ama:

§ 9:34 9:34 Balli gbal aba: Luk 22:24. * 9:35 9:35 Balli gbal aba: Mat 20:26,27; 23:11; Mar 10:43,44; Luk 22:26.

Ce wu pərki dāng. Kəbwa pà kàm nè pak gír'ndali aba lulləam, sə nyar tù nè bang məbane a muram dāng.

⁴⁰ Bwa mənana kat binə ce səm raka, nda atà səm.[†]

⁴¹ Bafo ən nggə bangga wun, bə koyana sə pà wun mùr-nùná aba lulləam, acemənanana wu nda ka mala Kərəsti ka, pà nè đwanyi tangnakusəi dāng.[‡]

Tsək bwa bə pak caubikea

(Matiu 18:9-10; Luka 19:1-2)

⁴² Bə koyana sə tsək mwashat abalə amuna mənana à earnə mim, sə pək caubikea ka, nè boaribani bəà đurri wi nggea taligo a meali, sə bəà túrí aba nggeamùr.

⁴³⁻⁴⁴ § Ace mani ka, bə buo kə cio a kə pak caubikea ka, kasəi kpat. Nə boaribani wu kutio a yiləmu mana málá male pà kàm raka nè bu mwashat, amur mana a nə dum nè abuo bari sə à nè túrǒ aba lú-bəsa, aban mənana bəsa male kə limgi raka.*

⁴⁵⁻⁴⁶ Bə kusəo nda kə cio a kə pak caubikea ka, kasəi kpat. Nə boaribani wu kutio a yiləmu mana málá male pà kàm raka nè kusəu-kasəa,

[†] 9:40 9:40 Balli gbal aba: Mat 12:30; Luk 11:23. [‡] 9:41 9:41

Balli gbal aba: Mat 10:42. § 9:43-44 9:43-44 Balli gbal aba: Mat

5:30. * 9:43-44 9:43-44 aban mənana bəsa male kə limgi raka:

Abea maləmce mənana à giləi nè bu ka à tsəa amurí ama, <<Aban mənana anggwaso male kə wu dāng, sə bəsa male kə limgi gbal raka.>>

amur mana a nə dum nə akusəu bari sə à nə túrǒ
aba lú-bəsa ka.†

47 Sə bə məsəu nda kə cio a kə pak caubikea,
pusəi túrí! Nə boaribani wu kutio a domurəm
mala Bakuli nə məsəu mwashat, amur mana a
nə dum nə aməsəu bari sə à nə túrǒ aba lú-bəsa
ka.‡

48 Akanó ka <<nggwaso mana nə nggə lia ka, pà
nə wu dāng, sə bəsa mana nə nggə pisəkia ka, pà
nə limgi dāng.>>§

49 Koyan ngga nə bəsa sə à nə tsəi nə
boarnsari.

50 Tubamur ka boaro, sə bə cyauwe male
purrínì wi ka, nə mana sə à nə tsəi nə cyàu dəm?
Wu dum nə bealu kəla tubamur arəarə wun, wu
dum nə dorəpwala arəarə wun.*

10

Kànigìr amur gau dobala

(Matiu 19:1-2; Luka 16:8-20)

1 Yesu đeki Kapanahum, wari a bu-nzali
Yahudi, a nkaring Mùr Jodan. Bwabunda yi ram
dəm a bani à kàri abaləu, pələa kania wia gír kəla
mənana pàkkiyi ka.

2 Abea amə Farisi yiu à yi kārəki nə điban ama,
<<Nggurcau eare ama bə bwa bə pər māmí le?>>

† 9:45-46 9:45-46 Abea maləmce mənana à giləia nə bu ka à tsəa
amurí ama, <<Aban mənana nggwaso male pà nə wu dāng, sə bəsa
male pà nə limgi gbal raka.>> ‡ 9:47 9:47 Balli gbal aba: Mat 5:29.

§ 9:48 9:48 Balli gbal aba: Isha 66:24. * 9:50 9:50 Balli gbal aba:
Mat 5:13; Luk 14:34,35.

³ Yesu pələa earia wia nə diban ama, <<Mana de Musa bang aba nggurcau amur gau-dobala?>>

⁴ À nyesəi wi ama, <<Musa eare ama, bə bwa bə giləi bwama takada gau dobala, sə bə tasə takwari bə o.>>*

⁵ Yesu nea wia ama, <<Nda ace murcandəa ma'wun sə Musa giləa wun mənəi yì nggurcau ka.

⁶ Sə mənəi ka nda njar mala 'Bakuli dāng. A tita pusə banza ka, <'Bakuli pusə bwapəndəa, bwabura andə bwama,> kəla mana Maləmcə na ka.†

⁷ <Ace mani ka, bwabura nə nying tārri andə ngge, nə yia lanzəa arə māmí.‡

⁸ Yia bari ka à duməna nggūrau mə'mwashati.> À pa dəm bari dāng, à nda mwashat.

⁹ Ace mani ka, gīr mənəi 'Bakuli kpapi ka, bwa bə kəa gauwi dāng.>>

¹⁰ Lang à nyarəna a bala ka, alaggana mala Yesu dī amur mənəi yì cau ka.

¹¹ Pələa nea wia ama, <<Bə koyana sə pər māmí sə al bə bwama ka, nda rə pakki bwama mədəmbe caubikea mala nongnəban a nza nə dobala nə bəria bwama.§

¹² Sə bə bwama nda gbal nying burí, sə kya al bə bwabura ka, nda rə pak caubikea mala nongnəban a nza nə dobala.>>

*Yesu tsəki amuna bu
(Matiu 19:13-15; Luka 18:15-17)*

* **10:4 10:4** Balli gbal aba: Nggur 24:1-4; Mat 5:31. † **10:6 10:6** Balli gbal aba: Tite 1:27; 5:1,2. ‡ **10:7 10:7** Balli gbal aba: Tite 2:24. § **10:11 10:11** Balli gbal aba: Mat 5:32; 1Kor 7:10,11.

13 Abea bɔwana yiu nə amuna aban Yesu bə tsəkia bu, pələa alaggana male lo à sà a rəia.

14 Lang Yesu nə sən mənɔa yì gir ka, bumi lúllô arə alaggana male. Pələa nea wia ama, <<Wu dekia amuna bəa yiu abanam, wu kəa pəria dang. Acemənana domurəm mala Bakuli ka, nda ace abwana mənana à nda kəla amənia yia amuna ka.

15 Ən nggə bangga wun bafo, bwa mənana pà nə ak domurəm mala Bakuli kəla muna məkyauwe raka, pà nə kútí kam dāng.>>

16 Pələa twal amuna a kikili, sə tsək bui a bamur koyan atəa ka, sə tsəkia wia bu.

Lagga məkume

(Matiu 19:16-30; Luka 18:18-30)

17 Lang Yesu longɔna nə o ka, beɔwa bangga atə kya kũ̀ndəo a badəmbi, sə zəmbi wi ama, <<Maləm məboarne, mana gir ni mə nə pa sə mə nə kum yiləmu mənana málá male pà kəm raka?>>

18 Yesu dī ama, <<Palang sə a tunəam ama Maləm məboarne? Kəbwa pà kəm məboarne na dang, kə Bakuli na nəmurəi bərbə.

19 A sùrə anzongcau mənɔa ka: <Kəa wal-lú dang, kəa pak caubikea nongnəban a nza nə dobala dang, kəa iun'í dang, kəa na nyir dang, kəa bəmbəriban dang, gusələ tárró andə nggo.>>*

20 Pələa bɔwabure na ama, <<Maləm, yàle mə nda muna sə ən bwal amənia yì anzongcau ka.>>

21 Yesu sənɔ sənban earcearəu, pələa ne wi ama, <<Gir mwashat sə a dɔwany, o, kya mak girkuma

* 10:19 10:19 Balli gbal aba: Pur 20:12-16; Nggur 5:16-20.

mo kat, sə wu gaki amə'tər boale, awu nə kum gəna a kùli. Sə wu yiu wu yi kpatam.>>

²² Lang nə ok mənیا yì cau ka, nun nggúr a dəmbəi. Pələ rəi o nə babumkidíkea, acemənana yì ka, ndanə kume kèrkér.

²³ Yesu pələ rəi sənban, pələa ne alaggana male ama, <<Aməkume ka, nə kwanbia wia sə à nə kutio a domurəm mala Bakuli!>>

²⁴ Cau male pakki alaggana male ndali. Pələa Yesu nea wia ama, <<Wun amuna, kutio a domurəm mala Bakuli ka kwano na a gir nì dang fa!

²⁵ Kutio mala məkume aba domurəm mala Bakuli ka kwano kúti kutio mala kalakadambi a tūli nlerəman.>>

²⁶ Alaggana ndali kèrkér. À díki rəarəia ama, <<Sə yana ado nə au le?>>

²⁷ Yesu sənia kyap-kyap, sə na ama, <<Bə mala bwapəndəa na ka, mə gandəe pà kàm dang, səama pa anggo aban Bakuli dang. Aban Bakuli ka koman ngga nə gandə pa.>>

²⁸ Bitərus pələa kasəi ama, <<Səni, səm dekina koyagir ka, səm yiu a kpatol!>>

²⁹ Yesu pələi wi ama, <<Bafo na, ən nggə na wun ngga, bə bwa dekí bala, ko amə'eambi amuna-burana, andə amuna-maməna, ko nggə ko tárrí, ko amuna, ko ababan acem andə ce hamnə Cau Amsəban ngga,

³⁰ nə kum tangnakusəi. A banza mənía ka, nə kum abala, amə'eambu aburana andə amaməna, anggeau, amuna, andə ababan; amənana làkkì malea nə ká kusə gbəman mala amənana dekia ka. Nə kumia atərəia andə nutanni gbal. Sə a banza

mənana kə yiu ka nê kum yiləmu mənana málá male pà kàm raka.

³¹ Abwana pas mənana à nda tyang-tyang ado ka, à nê nggá būrəcea, sə amənana à būrəcea ado ka, à nê nggá duk tyang-tyang.>>†

*Yesu nacau dəm amur lú male
(Matiu 20:17-19; Luka 18:30-32)*

³² À nda aban o a Urəshalima ka, Yesu ak dəm̄ba kə ká sə alaggana male na atè. Alaggana male ndali kèrkér, sə acili abwana mənana à kə yiu ateà ka bangciu pakkia wia, acemənana a Urəshalima ka, abwana nda kam pas mənana à binəməsəi ka. Pələa Yesu tunə alaggana male lum-nong-bari a giriban, sə banggia wia koyagir mənana nê nggá kumi ka.

³³ Nea wia ama, <<Səm ndya səm kə eauwe aban o a Urəshalima ka. Muna mala Bwa ka à nê nggá kurnà kúró nêi, a ban agbaní pəris andə aməkani Nggurcau mala Musa. À nê kasəi wi bashi lú, sə à nê tasəi a bu abwana mənana amə Yahudi na raka.

³⁴ Yia ka à nê oali, à nê tapî ntāra arəi, à nê koè, sə à nê wal-luí. Səa ma anzəm anongŋo tərú ka nê lo nê yiləmu.>>

*Zəmba mala Jemis andə Yohana
(Matiu 20:20-28)*

³⁵ À nê nggə ká a njar ka, Jemis andə Yohana, amuna-burana mala Zabadi, à yiu a baní tù à yì ne wi ama, <<Maləm, səm nggə earce ama wu

† **10:31 10:31** Balli gbal aba: Mat 20:16; Luk 13:30.

pakka sɛm gɪr mənana sɛm nə zəmbo wu pak ka!
>>

³⁶ Yesu pələa dia ama, <<Mana wu earkiyice mə pakka wun?>>

³⁷ À eari wi ama, <<Pwari mənana a nə do a buno-murəm məboarbwe mò ka, bə mwashat atà sɛm bə do a buo məli, sə bəbwa bə do a buo mə'nggare aba boarbwa mò.>>

³⁸ Yesu earia wia ama, <<Wu sùrə gir mənana wu zəmgiji ka dāng. Wun nə gandə nu aba kwap mala tanni mənana málá mə nə nu kàm ngga, ko wun nə gandə ak batisəma mala walban lú kəla mənana dumənam púp à nə wal luem ngga le?>>‡

³⁹ À pələa à eare ama, <<Səm nə gandəi.>> Yesu nea wia ama, <<Bafo na wun nə nu aba kwap mənana dupənam púp mə nə nu kàm ngga, sə à nə pakka wun batisəma mənana dumənam púp à nə pakkam ngga.

⁴⁰ Səa ma, pa aba buam bən tsək bwa bə do atà buam məli, ko a buam mə'nggare ka dāng. Bakuli giləki aməno yì aban ngga ace abwana mənana tarkia ka.>>

⁴¹ Lang acilia alaggana mana lum nə ok gɪr mənə Jemis andə Yohana alkite ka, bumia lúllô.

⁴² Pələa Yesu tunəia à yì ramba, sə nea wia ama, <<Kəla mana wu sələ ka, abwana mənana à sùrəia ama à nda ka murəma, ko à nda ka bwanə-məgule a banza man ngga, à kə ləmdə rəcandəa amur abwana mana à nda abatea ka.

‡ 10:38 10:38 Balli gbal aba: Luk 12:50.

⁴³ Səa ma atà wun ngga, pà nè pa anggo dāng. Bwa mənana kə earce nə duk bʷaməgule atà wun ngga, duməna púp nə duk rítău mala acilia. §

⁴⁴ Sə bʷa mənana earce ama nə duk mə damba*ka, duməna púp nə duk guro mala abi kat.

⁴⁵ Ko nggearə Muna mala Bwa ka yiu ace mənana nə do sə bə abwana pakki wi túró ka dāng. Yì ka, yiu ace mənana nə pakki abwana túró, sə bə pà yiləmi ace amsə†bʷabundəa pas.>>

*Nte Bartimawus kum sənban
(Matiu 20:29-34; Luka 18:35-43)*

⁴⁶ Yesu andə alaggana male yi bik Jeriko. Lang a nda aban purri bá Jeriko ka, abwana pas kana ateà. Bè nte nda kam lùlləi ama Bartimawus, muna mala Timawus, duməna a girəi njargula aban zəmgi agir.

⁴⁷ Lang nə ok ama Yesu Bwa Nazarat nda kə kúti ka, tita loasə gi kə na ama, <<Yesu, Məkà Dauda, sən məsəswatər mem!>>

⁴⁸ Abwana pas loarəi, à pyau wi bə pwalə. Kara nyare loasə gi kəm kpəm ama, <<Məkà Dauda, sən məsəswatər mem!>>

⁴⁹ Lang Yesu oè ka, pələ rəi sə came, na ama, <<Wu tunəi bə yiu.>> Pələa à tunəi yì nte, à ne wi ama, <<Bə banboaro, lo, nda kə tunəo ka.>>

⁵⁰ Kara túr girkúmsəo male anggo, lo pərpər yiu a ban Yesu.

⁵¹ Yesu dí ama, <<Mana a earce ama mə pakko?>> Nte man pələa ne wi ama, <<Maləm, ən nggə earce sənban!>>

§ 10:43 10:43 Balli gbal aba: Luk 22:25,26. * 10:44 10:44 mə damba Ko <<gbani>> † 10:45 10:45 amsə: Ko <<akmúr>>

⁵² Yesu ne wi ama, <<Kyane, gūliarəu mo arə Bakuli twaləno ban rəkwana.>> Àkə banì kara sənban, pələa kpata Yesu aban o a njargula.

11

*Abwana gingsə Yesu nə
bwangsəban a Urəshalima
(Matiu 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)*

¹ Lang Yesu andə alaggana male mala à nè bik Urəshalima ka, à yì bwal ban alá Betafaji andə Betani, amur Nkono mala anggun Olif. Yesu tasə bari abalə alaggana male,

² nea wia ama, <<Wu kyane a muna-là mənana a dəm wun ngga. Wun nə kúti kam ani ka, wun nə kum mədambəriso mənana kəbwa malaká eau a nzəmi raka. Wu panzəi wu yiu nəi kani.

³ Bə kəbwa dī wun ama palang sə wu kə panzəi le ka, wu ne wi ama, <Bwaməgule ma'səm kə earce. Bani pà nə sau dāng nə nyesəi.> >>

⁴ Pələa alaggana mənina bari ka à wario à kya kum mədambəriso à kurni a kun bala a girəi njargula.

⁵ À nda ban panzəe ka, abea abwana mənana à ndakam aban came ka, à diban ama, <<Mana wu pakkiyia, wu nda ban panzə mədambəriso mənə? >>

⁶ Pələa à nyesəia wia cau kəla mənana Yesu nea wia ka. Pələa à nyinggia wia mədambəriso, à um nəi.

⁷ Lang à yina nə mədambəriso aban Yesu ka, à makki adaura malea a nzəmi, pələa Yesu eauwe do amurí.

⁸ Abwana pas atà bʷabundəa sárəki adaura malea a tanjargula, sə abea bʷana ka, malea ka ambú ka nggun nda à kasəkyə, à sarəkia a tanjargula ka.

⁹ Abwana mənana a bədəm Yesu andə abwana mənana a nzəmi aban ká ka, à loasə già ama, <<Wu bʷangsə ʔakuli!

Tsəkbu bə do amur bʷa

mana kə yiu aba

lullə Mətalabangŋo ka!*

¹⁰ Bə tsəkbu do amur domurəm mana kə yiu,

mala kà-səm Dauda ka!

Bʷangsəban a ban ʔakuli

kano a kùli!>>

¹¹ Anggo sə Yesu kutio aba Urəshalima, pələa wari aba Ndəməgule mala ʔakuli. Loasə məsəi sən koman ngga, sə acemənana pʷari kutina ka, pələ kusəi puro, o a Betani andə alaggana male mana lum nong-bari ka.

Yesu sú nggun vwari

(Matiu 21:18-22)

¹² Ban fa ka, à nying Betani à nyare a Urəshalima. Yesu ka ok nzala.

¹³ Lang nə sən nggun vwari a bədəmbi nə ambuí ka, kyangye aban ká a baní ama yakəla nə kum bəle kàm. Yiu ka yi kum kəgír dǎng, kə mbuí na nəmurəi, acemənana kunbəla mala vwari malaká karə dang.

¹⁴ Pələa Yesu ne ngguni ama, <<Kə bʷa pà nə li bəleo dəm dǎng!>> Alaggana male ok mənəi yi cau ne ka.

* **11:9 11:9** Balli gbal aba: Ang 118:25,26.

Yesu pər abwana aba Ndàmægule
(Matiu 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohana 2:18-22)

¹⁵ Anzəm mana Yesu andə alaggana male yi bwaləna Urəshalima ka, pələa kutio aba Ndàmægule mala Bakuli, kara tita pər abwana mənana à kə kúrkúró andə makki agirkúró aba Ndàmægule ka. Ramgi ta atebəl mala amə nggađi boalo andə abençi mala amə makki akutumurəm.

¹⁶ Sə eare bə kəbwa kúti nə girkúró aba Ndàmægule mala Bakuli dāng.

¹⁷ Pələa tita kania wia gír. Nea wia ama, <<À gilə mbo a Maləmce ama, <Bala mem ngga, à nə tunəi ama bala hiwi ace abwana arə anzali kat,> sə wu ngga, wu nyesəi pələ npu mala amə'bəmbəriban! >>†

¹⁸ Agbani pəris andə amaləm Nggurcau mala Musa ok mənəia yì cau ka. Pələa à tita alta njar mənana à nə wal-luí nəi ka. Sə yia ka, bangciu kə pakkia wia arəi, acemənana bwapəndəa kat ka ndali nə kanigir male.

¹⁹ Lang pwari kpana ka, Yesu andə alaggana male purri bá nggea-là.

Nggun vwari wuli
(Matiu 21:20-22)

²⁰ Ban fana nə dəmbəri à nə nggə kúti nə ban nggun vwari mənana Yesu suí ka, kara à sənəi ka iməna, yi bwal a nlerəe.

²¹ Balə Bitərus kasəa arə cau mənana Yesu banggi ngguni ka, pələa ne Yesu ama, <<Maləm, sənəi! Nggun vwari mənana a suí ka iməna!>>

† 11:17 11:17 Balli gbal aba: Isha 56:7; Ir 7:11.

22 Yesu ear ama, <<Wu pà babum wun arə earnə Bakuli.

23 Ən nggə bangga wun məsəcau, koyana sə ne nkono man ama, <Lo o, kya kpa aba nggeamùr> sə bə earnəi a yiləmi, sə babumi tuti amur cau mənana bang ngga raka, cau mənana bang ngga nə yia pa.‡

24 Ace mani ka ən nggə bangga wun, bə mana wu zəmba aba hiwi ka, wu ear ama wu kuməni. Anggo ka sə nə duk ma'wun.

25 <<Bə wu came aban pak hiwi, sə wu ndanə kəgìr a bum wun arə kəbwa ka, wu twalbani, ace mənana Tár wun mənana a kùli ka bə twala wun ban acaubikea ma'wun.§

26 Sə bə wu twalbani raka, anggo sə Tár wun mənana a kùli ka, pà nə twala wun ban acaubikea ma'wun dāng.>>

*Diban amur rəcandəa mala Yesu
(Matiu 21:23-29; Luka 20:1-8)*

27 Sə à nyare à yiu dəm a Urəshalima. Lang Yesu nda aban gya aba Ndàməgule mala Bakuli ka, agbani pəris andə amaləm Nggurcau mala Musa, andə abwana-məgule yiu a baní.

28 À yì dī ama, <<Nə ya rəcandəa nani sə a kə pakki amənia yì agir ka, sə yana mənana po rəcandəa mala pakkia ka?>>

29 Yesu eari wia ama, <<Mə nə dī wun, diban mwashat. Bə wu banghə́nəm gír mənana ən dī wun ngga, sə mə nə bangga wun rə bwa mənana

‡ 11:23 11:23 Balli gbal aba: Mat 17:20; 1Kor 13:2. § 11:25 11:25 Balli gbal aba: Mat 6:14,15.

pam mən̄ia yì rəcandəa sə ən nggə pakki amən̄ia
yì agir ka.

³⁰ Wu banggəm, batisəma mala Yohana ka, pur
nə kuli le ko nə ban bwapəndəa?>>

³¹ À pələki ce arəarəia ama, <<Bè səm bang ama,
pur nə kuli ka, nə dī səm mana tsəa sə səm ginə
earnə Yohana.

³² Sə pa səm nə na gbal ama pur nə ban
bwapəndəa dāng.>> Bangciu pakkia wia arə bang
anggo, acemənana koyan ngga twali ama Yohana
ka məbangnəa mala Bakuli məbafoe na.

³³ Pələa à nyesəi Yesu cau ama, <<Səm sūrəi
dāng.>>

Yesu nea wia ama, <<Mim gbal ka pà mə nə na
wun rə bwa mənana pam mən̄ia yì rəcandəa ən
nggə pakkina agir nēi ka dāng.>>

12

*Kanicau arə amə'rya məbealbike
(Matiu 21:33-46; Luka 20:9-19)*

¹ Yesu tita kania wia gır nə kanicau ama:

Bè bwa tsək baban nggun anap. Kàri nə
nkāndan, sə təm tūli aba tali ace kambə mur
bəlanggun anap. Bak ban mədāhre mənana à
nə nggə cam amurí aban yál baban ngga. Pələa
nyesə baban nì pana haya nēi a bu amə'rya, sə
kutio o a bəri a be nzali.*

² Kunbəla mala anap karna ka, pələa tasə be
mətúró bala male aban amə'rya bəa kya aki wi
bəla anap a baban.

* **12:1 12:1** Balli gbal aba: Isha 5:1,2.

³ Sə amə'rya bwal mətúró bala man, à walki, sə a tasə takwari o nə babui.

⁴ Nyare mətala baban tasə be mətúró bala abania. À yì wali à tsəki wi penye a bamúrí, à pe wi kəsəkya kèrkér.

⁵ Nyar dəm tù tasə be mətúró bala. Mənia ka à yì wal-luí. Pələa tasə abea amətúró bala pas, aman ngga à kwea, acilia ka à wal-luia.

⁶ Kə bwa mwashat mənana ueo mətala baban nə túr ka, muna male mana earikiyi ace raka nda. Túrí a nggea tankwang kat, ne bamúrí ama, <<À nə pè munem gulo.>>

⁷ Kara amə'rya ne a rəia ama, <<Muna mala mətala baban, mənana nə libala ka nda man. Wu đeki bə yiu, səm nə yia wal-luí, sə mənia yì baban ngga nə duk ma'səm!>>

⁸ Pələa à bwali à wali wú, à twali à túrí anzəm baban.

⁹ Sə mana ado mətala baban nə pa? Nə yiu nə yia wal-lú ka amə'rya mənə ka, sə nə nyesə baban nə pea abea abwana.

¹⁰ Wun ngga wu bal mənia yì ban ngga mbo aba Maləmce, mənana ama:
<<Tali mənana aməba binəi ka,
nda dəm yì bwal kusəba
kàngkàng ngga.

¹¹ Mənia yì gír ka
Mətalabangho na pe ka,
sə gír ndali na aban səm?[†]>>

¹² Pələa abwana-məgule mala amə Yahudi alta njargula mənana à nə bwali nəi ka, acemənana à

[†] 12:11 12:11 Balli gbal aba: Ang 118:22,23.

sələna ama bang mən̄ia yì kanicau ka a rəia. Səa ma acemənana àkə ɓanggi ɓwabundəa ka, à ɗeki à pələ rəia, à o.

*Mbwe boalo-cemi aban Kaisar
(Matiu 22:15-22; Luka 20:20-25)*

¹³ Anzəm man ngga, à tasəi Yesu abea amə Farisi andə abwana mala Hirədus ace mənana ɓəà ɓwali aba nacau male ka.

¹⁴ À yiu a baní à yì na ama, <<Maləm, səm sələna ama we ka a kə came amur məsəcau. Kəɓwa pà kàm nə púrəǝ atà bui male ka ɗàng, acemənana ɓwapəndəa kat a bano ka à twalia à nda mwashat. A kə kani njargula mala ʔakuli nə məsəcau. Səm nggə earce wu ɓangga səm; nggurcau eare ama ɓə səm mbwe boalo-cemi a ban Kaisar, yì murəm məgule mala amə Roma le, ko pà a njari ɗang?

¹⁵ ʔə səm mbwe le ko ɓə səm ngga mbwe ɗàng?
>>

Yesu ka sələna kutan malea, pələa ɗia ama, <<Palang sə wu kə earce tambam? Wu yinəàm nə məsəboalo ma'wun mə səni!>>

¹⁶ À pələa à yinəi wi nə məsəboalo, sə ɗia ama, <<Foto ɓaməsə yana mən̄ia, sə parbu mala yana mana amurí ka?>> À eari wi ama, <<Mala Kaisar na.>>

¹⁷ Pələa Yesu nea wia ama, <<Wu pe Kaisar gir mənana mala Kaisar na ka, sə wu pe ʔakuli gir mənana mala ʔakuli na ka.>>

Kara yia ka à ndali kərkər nə nyesəcau male.

*Diban amur dobala andə
loapi bembe nə yiləmu
(Matiu 22:23-33; Luka 20:27-40)*

18 Pələa amə Saduki, mənana à bang ama loapi bembə pa kàm raka, à yiu a baní nə díban.‡

19 À na ama, <<Maləm, Musa giləa səm ama bə mə'eam bwa wu sə deki māmí amuna pa a bui raka, bwa mənə ka dupi wi púp bə twal mālá lú, bə bəli mə'eambi amuna.Š

20 Abea amə'eambu nakam tongno-nong-bari. Mədəmbe al bwaama, sə wu, deki kə muna dang.

21 Bwa mənana kpa nzəmi ka twal mālá lú, a do andə yi. Yi gbal ka yi wú, deki kə muna dang. Anggo gbal nə təruià.

22 Yi mal mურიà kat, yia mənəia tongno-nong-bari ka, ko kəbwa kum muna dang. A masələate ka bwame yi wu gbal.

23 Ado ka, à pwari mənana abwana nə loapi bembə nəi ka, bwame ka nə duk mālá yana abaləia, yi mənana yia kat à dum nəi ka?>>

24 Yesu earia wia ama:

Bwarkio ma'wun ngga nda mənana ama wu sùrə Maləmce andə rəcandəa mala Bakuli dang.

25 A pwari lo mala alú a bembə ka, alban pa kàm dang. Abwana nə do kəla aməturonjar a kùli.

26 Sə amur cau mala lo mala alú ka, wu bal mbo aba maləmce mala Musa, amur mə'nkwarki mənana kə earke bəsa ka? Nda anzəm mənana a Ibərayim andə Ishaku andə Yakupu wukina, sə apələkia pas yi kutikina ka, sə Bakuli yi bangcau nə Musa ama, <<Mə nda Bakuli mala Ibərayim, andə Bakuli mala Ishaku, andə Bakuli mala Yakupu.>>*

‡ 12:18 12:18 Balli gbal aba: Atúró 23:8. Š 12:19 12:19 Balli gbal aba: Nggur 25:5,6. * 12:26 12:26 Balli gbal aba: Pur 3:6.

²⁷ Mənia ka ləmdə ama yì ka, Bakuli mala alú na dāng; mala abwana mənana nə yiləmu ka nda. Wun ngga, wu b̄warki k̄ərk̄ər!

Nzongcau m̄agule kat

(Matiu 22:34-40; Luka 10:25-28)

²⁸ †Bè maləm Nggurcau mala Musa nda aban came a banì kə ok cau mənə amə Saduki kə makḡir amurì andə Yesu ka. Lang səni Yesu nyesənia wia cau pepe ka, pələa dī Yesu ama, <<Abalə anzongcau kat ka, m̄əyenani nda kútì abea kat?>>

²⁹ Yesu eare ama, <<M̄agule mənana kútìban kat ka nda m̄ənia ka: <Wu kwaki kir wun, wun amə Isərayila, Mətalabanḡo Bakuli ma'səm ngga, nda mwashat.

³⁰ Earce Mətalabanḡo Bakuli mo nə babumo kat, andə yiləmo kat, andə d̄enyica u mo kat, andə r̄əcandəa mo kat.>‡

³¹ Baria nda m̄ənia: <Earce b̄io m̄ə'murkala k̄əla mənana a earce b̄amuro ka.> Kə b̄è nzongcau pà kàm kútì am̄ənia ka d̄àng.>>§

³² Maləm Nggurcau mala Musa eari Yesu ama, <<Kə ndo a banḡni ka, Maləm! A b̄warki d̄àng, yì mana a na ama, Bakuli ka nda mwashat, kə b̄e pà kàm d̄àng. Kə Yì na n̄əmur̄əi.*

³³ B̄è ən earce nə babumam kat, nə s̄əl̄əe mem kat, nə r̄əcandəa mem kat, sə b̄è ən earce b̄iam m̄ə'murkala k̄əla mənana ən earce b̄am̄ur̄əm ngga.

† **12:28 12:28** Balli gbal aba: Luk 10:25-28. ‡ **12:30 12:30** Balli

gbal aba: Nggur 6:4,5. § **12:31 12:31** Balli gbal aba: P̄əris 19:18.

* **12:32 12:32** Balli gbal aba: Nggur 4:35,36.

Mənia ka kə pwasəbum Bakuli kúti apagir mala pisəe kəring andə pāki agir'nkila kat.>>†

34 Lang Yesu səni bwabure nyesəna cau aba səlæe ka, pələa ne wi ama, <<We ka, a pa kuko nə ban domurəm mala Bakuli dang.>>

Anzəm mənə ka, kəbwa nyare di bekə cau dang.

Yesu Kərəsti ka muna mala yana?

(Matiu 22:41-46; Luka 20:41-44)

35 Lang Yesu na aban kanigir a Ndàməgule mala Bakuli ka, diban ama, <<Palang sə amaləm Nggurcau mala Musa kə bang ama Kərəsti ka muna mala Dauda‡na?

36 Dauda nə nggearəi ka, nacau aba Bangŋo Məfele ama:

<<Mətalabangŋo ne

Mətalem ama,

<Do a buno gulo,

a‡a buam məli

she bə ən nyesəna abio-məbura

a bakusəo ka.>§

37 Yi mənana Dauda nə bamúri tunə Kərəsti ama, <Mətalem> ngga, lang sə Kərəsti nə duk muni?>>

Bwabunda kwaki kiria arəi nə banboarnado.

Yesu pusəta aməkani

Nggurcau mala Musa

(Matiu 23:1-36; Luka 11:37-54; Luka 20:45-47)

38 Yesu aba kanigir male ka, nea wia ama:

Wu parkir wun arə aməkani Nggurcau mala Musa! Acemənana yia ka, à earce gya abalə anggea daura aban ak makkun aba limo.

† 12:33 12:33 Balli gbal aba: Hos 6:6. ‡ 12:35 12:35 muna mala Dauda: Ko <<Məkà Dauda.>> § 12:36 12:36 Balli gbal aba: Ang 110:1.

³⁹ Yia ka, à kə earce ban-do məboarne abalə andakpapi andə aban-pakkiɖfire.

⁴⁰ Yia nda à kə bəmbəri amā-lú arə agirkuma malea, sə à nə bəsəki abwana nə pakki ahiwi məsauwe mala ləmdə bamuria ama yia ka amə fele na. Ace mənə ka bashi malea nə gul kərkər.

*Pa boro mala be mā-lú
(Luka 21:1-4)*

⁴¹ Yesu na aba Ndàməgule mala Bakuli, do nə ban mana à kə turki boalo kam ngga. Məsəi ueo arə bwapəndəa mənana kə turki boalo aba kwar ak boalo ka. Aməkume pas turki aboalo kpəm.

⁴² Bè mətər mā-lú yiu yi tsək anini bari, mənana bwalta kwapo mwashat raka.

⁴³ Yesu tunə alaggana male a baní, sə nea wia ama, <<Ən nggə na wun bafo, mənía yì mā-lú mətər man ngga, nda túr gír mana kútiban kat aba kwar ak boalo ka.

⁴⁴ Acemənana acili abwana kat ka, à tù nə tú aba kume malea, sə yì ka, kəgír mana ueo nə linali nəi ka, nda yi túrí kat ka.>>

13

*Agir-ndali mala masəbata
dobanza andə tanni*

(Matiu 24:1-14; Luka 21:5-19)

¹ Lang Yesu na aban purrì bá Ndàməgule mala Bakuli ka, bəbwa atà alaggana male ne wi ama, <<Maləm, sən sələcame andə gulo mala bah mənía! Sən boarjam mala anggea tali mənana à be nəi ka!>>

² Yesu ear ama, <<Wu sən abah məgulke mənیا ka re? À nè yia arkia kat à nè sukkia a nzali. Kə be tali pà kàm mənana nè nongŋo amur bi ka dāng! >>

³ Nə nzəmò , lang Yesu duməna amur Nkono Olif, mənana bangɲaban na gau nrea andə Ndāməgule mala Bakuli ka, Bitərus, andə Jemis, andə Yohana, sə Andəru, à yiu a baní nəmurəi sə à dī cau.

⁴ À na ama, <<Bangga səm, aya pwari sə amənia yì agir ka à nè pa? Sə mana nda gir'ləmdəa ama amənia yia agir kat ka à malá à nè lùmsəo?>>

⁵ Yesu nea wia ama:

Wu tsəkir wun bə kəbwa bə kəa bəsəki wun dāng.

⁶ Abwana pas nè yiu à nè nggə bang ama, <<Mə nda Kərəsti.>> À nè pak túró nə lulləam à nè bəsəki abwana pas.

⁷ Bə wu ok ce a'lwa ko na'ongɲale amur cau mala a'lwa ka, bə balə wun bə kəa kasəki dāng. Amənia yì agir ka duməna púp à nè pa, sə masələata banza ka nda peatu, nè yiu.

⁸ Bə kun nè lo nə lwa arə be kun, sə nzal-imurəm nè lo nə lwa arə be nzalimurəm. Dəurəo mala nzali nè pa arə aban dāngdāng aba banza, sə nzala gbal ka nè kpa. Səa ma, amənia ka tita gir'mur'mwana na peatu.

⁹ Wu do nə yál bamur rə wun! À nè oasəki mur wun aban amə bashi, à nè kwak wun arə andakpapi. Sə acemənana wu nda ka amə kpatam ngga, à nè kánə wun a bashi a badəmba anggwamna andə amurəma. Aba mənəo anggo

ka wun nè kùmô wun nè duk amə'nakunam abania.

¹⁰ Sə Cau Amsəban ngga, nda gîr mana duməna púp à nè hamnəi atadəmbe arə anzali kat ka.

¹¹ Sə bəà bwal wun, à warinə wun aba bashi ka, bə balə wun bə kəa akdəmba kasəkyā arə cau mənana wun nè na ka dāng. Kə cau mənana à nè pa wun a babum wun àkə banì ka, nda wun nè na ka. Acemənana wun nda wun nè na ce ka dāng, Bangŋə Məfele na.*

¹² Mə'eambəu nè pà mə'eambi bəa wal-luí. Tárrú nè pà muni. Amuna nè lo arə atárrìà andə anggea à nè tsəa bəà wal-luia mak.

¹³ Bwapəndəa kat nè bīnəməsə wun acemənana wu nda ka amə kpatam ngga, sə bwa mana shak minəi kàngkàng, aba gūlì arəàm aban ká a masələate ka, bwe nè àwá.†

Nggea tanni mægule

(Matiu 24:15-18; Luka 21:20-24)

¹⁴ A pwari mənə ka bə wu səna <<yì gîr mbeamì mənana nè yiu nè pəndəkea mala Ndàperi, sə nè tsəa abwana nè ginəki kutio kam,>>‡yì kutina caməna aban məfele, ban mana boaro bə came abanì raka, mə balgîr ka bə sələa! Abwana mana à do a nzali Yahudi ka, bəà bangŋə bəà o amur ankono.

* **13:11 13:11** Balli gbal aba: Mat 10:17-20; Luk 12:11,12. † **13:13 13:13** Balli gbal aba: Mat 10:22. ‡ **13:14 13:14** Balli gbal aba: Dan 9:27; 11:31; 12:11.

15 Bwa mənana amur kurəm male ka, bə sulə ka, bə kəa na ama nə kúti a bala nə twal kəgír sə nə bang dāng.

16 Bwa mənana nda a babondo ka, bə kəa nyare ama nə twal nggea-daure male dāng. §

17 Caukwanban na, abalə anonggio mənə, nə amaməna mana nə amuna a bumia andə amənana nə amuna a kun kiura ka!

18 Wu pak hiwi ama amənia yia agir ka bəa kəa pak nə kún mbulo dāng.

19 Acemənana aməno yia anongge ka, a mala tanni na kərəkər, mənana ulangni pà kàm àkə bàkú raka, twalo a shareta banza mənana Bakuli pusəna banza ka, yi bwal ado mənə ka, sə à pà nə kum ulangni gbal a damba dāng.

20 Bə Mətalabangŋə kasə ma acilia nonggeo mənə raka, kəbwa pà kàm nə au dāng. Sə ace abwana male mənana tarkia nə nggearəi ka, amsəna acili anongge.

21 Abalə aməno yia apwari ka, bə bwa bangga wun ama, <<Wu səni, Kərəsti ndya ka!>> Ko, <<Wu səni, ndako ka!>> Wu kəa ear dāng.

22 Acemənana akərəsti mə'nyirni andə amə'bangnəa mə'nyirni à nə purkio, à nə pakki agir-ləmdəa andə agir-ndələki dāngdāng, ace bəsəki abwana mənana Bakuli tarkia ka, bə à nə gandəi ka.

23 Ace mani ka, wu tsəkir wun, ən angŋa damba ən bangŋəna wun kaniama bəa pa.

§ 13:16 13:16 Balli gbal aba: Luk 17:31.

*Nyare yiu mala Muna mala Bwa
(Matiu 24:29-35; Luka 21:25-38)*

²⁴ Abalə aməno yia anonggio anzəm nggea
tanni ka,

À nə kongsə pwari aba pəndəa.

Sə zongɲo ka pà nə ta dāng.*

²⁵ Anlero nə pur a kùli

à nə sukkio.

Agir məgulke mənana a kùli ka,†

à nə dəurəkya.‡

²⁶ A nzəm mənə ka sə bwapəndəa nə sən Muna
mala Bwa aban yiu abalə apərbang nə rəcandəa
məgule andə boarbwa.§

²⁷ Sə nə tasə aməturenjar male bəà yi ramgi
abwana male mənana tarkia ka aba banza kat; nə
takuli, nə njar-nzali, nə njar-kúnmur, sə nə njar-
nza, arə aban kat, aban ká arə akúnbân mala
banza andə akúnbân mala kùli.

Kanicau arə nggun vwari

(Matiu 24:32-35; Luka 21:29-33)

²⁸ Wu kàni gír arə nggun vwari. Bə ambui
tinata pələ pwale sə à nə nggə to lolloapì ambui
ka, wu sələ ama mbulo malanə suləo.

* **13:24 13:24** Balli gbal aba: Isha 13:10; Ezək 32:7; Jol 2:10,31; 3:15; Sən 6:12. † **13:25 13:25** *Agir məgulke mənana a kùli ka*: A nza mana a pwarian ngga abwana twali ama anlero mana a kùli ka à ndanə abangɲo mana à kə ləmdə rəcandəa amur agir mana à kə kumban a banza ka. ‡ **13:25 13:25** Balli gbal aba: Isha 34:4; Sən 6:13; Jol 2:10. § **13:26 13:26** Balli gbal aba: Dan 7:13; Sən 1:7.

29 Ana gbal bẹ̀ wu sən amənia yia agir à nè nggə pakki ka, wu sələ ama yiu mem gbàshìnà, nda a nggearə kunbala.

30 Ən nggə bangga wun bafo, nza man ngga, pà nè kútí dāng, she bẹ̀ amənia yia agir pángɲənà ka.

31 Nzali andə kùli ka tea nè malâ, sə cau mem ngga tè pà nè mal dāng.

Wu dum nə giləkirəu

(Matiu 24:36-44; Luka 21:26-34)

32 Kə bwa sùrə pwari ko bu-pwari mənana agir mənina nè nggá pang nɛi ka dāng. Aməturɔnjar mənana a kùli gbal ka, à sùrəi dāng. Nggearə mim Muna mala Bakuli ka, ən sùrəi dāng. Kə Tárrám nəmurəi nda mana sələ ka.*

33 Wu do aba gilərəu, wu dum nə məsə wun; acemənana wu sùrə pwari mənana bu-pwari mənə nə yiu nɛi ka dāng.

34 Yiu mala Muna mala Bwa kə à nè kàni arə bwa mənana lo nə o a bəri ka. Nə deki bala ka, nying túró a bu aguro male, koyan ngga nə túró mənana nè nggə pak ka. Sə ne mə'yál kunbala bẹ̀ kundəmur nyare male.†

35 Ace mani ka, wu do nə məsə wun aba gilərəu, acemənana wu sùrə pwari mənana Mətala bala nè nyar nɛi ka dāng; ko nə pwarikpana, ko nə badu, ko nə bua mala nggū, ko nə dəmbari.

36 Sə bẹ̀ yiu nə gya yasələban ngga, bẹ̀ kəa kum wun a ntulo dāng.

* **13:32 13:32** Balli gbal aba: Mat 24:36. † **13:34 13:34** Balli gbal aba: Luk 12:36-38.

**37 Mə ndarə na wun cau mana ən nggə ne
koyana le ka, wu dum nə məsə wun aba gilərəu!**

14

*À soapi Yesu mürú a Betani
(Matü 26:6-13; Yohana 12:1-8)*

¹ Anongŋo bari a däm Lamsan mala Yälîmurû andə Lamsan mala Baredi mənana Yis pa arəi raka, agbani pəris andə amaləm Nggurcau mala Musa ka, à nda ban alta njar aba səmbərəa, mənana à nè bwaləna Yesu nəi à nè wal-luí ka.*

² À eare ama, <<Bə kəa pa a pwari pakkidire dāng, bə ana raka bwapəndəa nə lo arə səm.>>

³ Aba mənə anggo ka Yesu na aba Betani, nda aban lili a bala mala Shiman mənana mədakali na didyal ka. Bə bwama kutio nə muna-bang mənana à be nə tali alabasta ka, nə mürú mə'rəmboarne abaləi, mənana boale pa bəti raka. Mürú ka nard† na nəmurəi, à zurəi andə kəgír dāng. Bwama man yi bun girkun muna-bang pələa soləi Yesu mürú a bamúrí.‡

⁴ Abea abwana mənana atə Yesu aban li ka, bumia kidiki, à ne arəarəia ama, <<Ace mana sə à kidiki mürú mənə ka anggo?

⁵ Acemənana mənə yi mürú ka à nə gandə me amur gir mənana kúti boalo dinari gbəman tărú, sə boale ka à nə gakkia amə'tər!>> À munəki arə bwama mənə kərəkər.

* **14:1 14:1** Balli gbal aba: Pur 12:1-27. † **14:3 14:3** nard ka be mürú na abwana a pwarian kə kambəi arə nlerə ta be bondo nzali mala amə Indiya ace pa rəmban məboarne. ‡ **14:3 14:3** Balli gbal aba: Luk 7:37,38.

⁶ Sə Yesu ka na ama:

Wu deki bwama man deong. Ace mana sə wu kə peki le? Yì ka, pàngnɛ̀nàm gír mæboarne.

⁷ Wu nda a tarə wun wunə amə'tər pwari-pwari. Wu nə gandə pakkia wia pepe ko aya pwari bum wun kàni ka. Sə mim ngga, pà wu nə kumam ko aya pwari ka dang. §

⁸ Yì ka, pàngnɛ̀nà gír mənana gandəi ka, ak dəmba soapam mùrú a nggūrəam, acau mala cem a bembe.

⁹ Bafo, ən nggə bangga wun, bə aya ban a banza mənana kat à nə hamnə Cau Amsəban nggam ngga, gír mənana mənìa yì bwama pe ka, à nə denyi nài, à nə na ce.

Yahuda mak Yesu

(Matiu 20:14-16; Luka 22:3-6)

¹⁰ Pələa Yahuda Iskariyoti, mwashat abalə alaggana mana lum-nong-bari ka, puro wari aban agbani pəris, nə nggá mak Yesu.

¹¹ Banboaria agbani pəris nə ok mənìa yì cau ka, pələa à eare ama à nə pe wi boalo. Yì gbal ka tita alta njar mənana nə pea wia Yesu nài ka.

Yesu li girlina Paska

andə alaggana male

(Matiu 26:17-25; Luka 22:14-23; Yohana 13:21-30)

¹² Nda a pwari mənana à tinata Lamsan mala Bəredi mana Yis pa arəi raka, kə pwari mənana à kasəkiyi meal məgam mala Lamsan Yàlîmurû nài ka. Alaggana mala Yesu dī ama, <<Aya ban sə a

§ 14:7 14:7 Balli gbal aba: Nggur 15:1.

kə earce bə səm nggea giləkio ban ace li girlina Yàlîmurû?>>

¹³ Pələa tasə abea alaggana male bari, nea wia ama, <<Wu kyane a nggea-là, bə wun nə nggá kúti ka, wun nə gāsə wunə be bwabura nə bəng-mùr a kwari, wu kya atè.

¹⁴ Bə aya bala sə kúti ka, wu ne mətala balae ama, <Maləm kə díban ama, kurəm mala abəri mənana mə nə li girlina Yàlîmurû kam sənəa alaggana mem ngga ndake?>

¹⁵ Nə ləmdəa wun kurəm kùli mägule, mana à giləkina bāləi pepè ka. Wu kya pakka səm girlina kam.>>

¹⁶ Pələa alaggane o, à kya kutio a nggeale, sə à kya kum agir kəla mənana Yesu nea wia ka, sə à pak girlina Yàlîmurû kam.

¹⁷ Nə pwari kpəra ka, Yesu yiu andə alaggana male mana lum-nong-bari ka.*

¹⁸ Lang à yì duməna aban li ka, Yesu na ama, <<Bafo, ən nggə bangga wun, bwa mwashat abalə wun aban li atəm, nə nggá mem.>>

¹⁹ Bumia kidiki, sə koyan abaləia ka dí ama, <<Mə nda le?>>

²⁰ Yì ka, earia wia ama, <<Mwashat abalə wun lum-nong-bari, mənana kə oasə bui atəm ado a kwar ka, nda.

²¹ Muna mala Bwa ka nə wu púp, kəla mana à giləi amurí aba Maləmcə ka. Səama, caukwanban nə bwa mənana nə mak Muna mala Bwa ka! Nə boaribani, yì mənana mənəia yì bwa ka à bəli raka!>>

* 14:17 14:17 Balli gbal aba: Ang 41:9.

Nu jibi mala Matalabangho
(*Matiu 26:26-30; Luka 22:14-23; 1 Amə Korinti 11:23-25*)

²² Lang à nda amur li girlina ka, Yesu twal bəredi, sə pak yàwá, sə bwani, pea alaggana male, nea wia ama, <<Wu é wu she, nggūrəam ma.>>

²³ Pələa twal kwap, pak yàwá, sə pea wia, à nu àkə bāləi yia kat.

²⁴ Pələa nea wia ama, <<Mənia ka nda nkíləm mana à sukki ace abwana pas ka. Nda nkila mana tsəkiyi bəsa kùrcəu mənana Bakuli pa aban abwana male, aba túró ka.†

²⁵ Ən nggə na wun bafo, pa mə nə nu mùr-bəlanggun anap man dəm dāng, she a pwari mənə, mə nə nui bəshe a domurəm mala Bakuli ka.>>

²⁶ Anzəm mana à tuna nggyal ka, à puro à o a Nkono Olif.

Yesu bang ama Bitərus
nə təmce sūrə
(*Matiu 26:31-35; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38*)

²⁷ A njar aban o ka Yesu nea wia ama, <<Wun kat wu nə bangŋa wu nə nyem, acemənana à giləa a muram aba Maləmce ama,

<< <Bakuli nə wal yálgír, sə anzur ka à nə mesəke.>‡

²⁸ Səa ma anzəm mənana ən longŋəni bembə nə yiləmu ka, mə nə akà wun damba aban ká a Galili, səm nə nggá je kam.>>§

† 14:24 14:24 Balli gbal aba: Pur 24:8; Ir 31:31-34. ‡ 14:27 14:27

Balli gbal aba: Zak 13:7. § 14:28 14:28 Balli gbal aba: Mat 28:16.

²⁹ Bitərus pələi wi ama, <<Ko bəa abwana kat à nè bangña à nè nyio ka, mem ngga pà mə nə bang dang!>>

³⁰ Yesu ne wi ama, <<Bafo, ən nggə no ama, yalung, nə bu du mən̄ia ka, kaniama bə nggu bua kúni bari ka, we nə nggearəo a nə makgirem kusə tărú ama, a súrəàm dang.>>

³¹ Bitərus binəcau kpékpé ama, <<Ko bəa na ama dupənam púp ama mə wu sənə we ka, pà mə nə makgír súrəo dāng.>> Acilia alaggana kat gbal ka à na kə cau mə'mwashati.

Yesu pak hiwi a Gefsemani

(Matiu 26:36-46; Luka 22:39-46)

³² Pələa Yesu andə alaggana male o a bekə ban ndakam à tunəki ama Gefsemani abalə anggun olif. Yesu ne alaggana male ama, <<Wu duk kani, mə nə nggá pak hiwi.>>

³³ Twal Bitərus, andə Jemis, andə Yohana atə, sə tita bumkidikea kərkər, ban pakki wi bə.

³⁴ Pələa nea wia ama, <<Yiləmem ngga nda aba tanni kəla bə puri rəəm. Wu duk kani nə məsə wun atəm.>>

³⁵ Kutio o a dəmba anggo, kya kpa nzali, sə pak hiwi ama bə nə gandənə pa ka, pwari tanni mənana kə yiu ka bə sharibani.

³⁶ Na ama, <<Dā*, gír kat a bano ka kə gandə pa. Ən nggə zəmbô, gəsham mən̄ia yì kwap mala tanni ka. Kat andə amani ka, bə kànì mala babumo bə pa, mem na dang.>>

* **14:36 14:36** Dā: Mən̄ia nə kún Aramayik ka nda <<Abba.>>

³⁷ Pələa nyare yiu aban alaggana male yi kumia ka à nda a ntulo. Ne Bitərus ama, <<Shiman, a nda ntulo le? A pà nə gandə do nə məsəo atəm ko bu-pwari mwashat dāng re?

³⁸ Wu dum nə məsə wun, wu pak hiwi, ace mənana bə wu kəa kutio aba kārəkiban dāng. Bangho ka earəna, sə nggūrəu ka, yauwiki.>>

³⁹ Yesu nyar dəm a kusəi, o kya pak hiwi; bəsələ kə cau mə'mwashati.

⁴⁰ Lang nyare yiu aban alaggana male ka, yi kumia dəm a ntulo, acemənana məsəia dəmbərikina. À sūrə cau mənana à nə ne wi ka dāng.

⁴¹ Lang nyar abania təruià ka, banggia wia ama, <<Wu nda a ntulo più aban usələo le? Kārəna! Pwari pànghənà! Wu səni, Muna mala Bwa ka à manghəni a ban amə'caubikea.

⁴² Wu lo, bə səm o! Mə'mem ngga, ndya kə yiu ka!>>

À bwali Yesu

(Matiu 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

⁴³ Anggo kun Yesu malaká pwal dāng, Yahuda, mwashat abalə aman lum-nong-bari ka nə yia tusəo. Ndanə abwana atə pas nə akafe andə agbəlāng gara abuia, abwana mana agbani pəris, andə amaləm Nggurcau mala Musa andə abwana-məgule tasəia ka.

⁴⁴ Bwa mənana me, yi Yahuda ka, angga damba kàninia wia ama, <<Bwa mənana mə nə kùrri zəp ka, nda kə bwe. Wu bwali, wu tà bui kàngkàng, wu um nəi.>>

⁴⁵ Yiu mala Yahuda ka yi kútí nè kutio aban Yesu, ne wi ama, <<Maləm!>> Sə kùrrì zəp.

⁴⁶ Pələa acilia abwana mənno yiu à gbami Yesu à bwali taptap.

⁴⁷ Sə bebwə mwashat abalə abwana mənana atà Yesu ka, kwetə kafe male, kwarəna guro mala pəris mægule nēi, kasə kiri kpat.

⁴⁸ Pələa Yesu nea wia ama, <<Wu yiu nè akafe andə agbəlang gara ace bwalam kəla mə nda məbəmbəriban?

⁴⁹ Ko aya pwari ka mə nda sənəa wun, aban kanigir aba Ndàmægule mala Bakuli. Mana tsəa sə wu bwalam dang? Səama mənəia ka pa anggo acemənana bəà lùmsə cau mala Maləmce.>>†

⁵⁰ Pələa alaggana male bangɲa, à deki.

⁵¹ Bè lagga ndakam kə kpa atəa a nzəmò , yì ka, daura pa arəi dāng, she kə girkùmsəo nda mənana arəi ka. Aburana mənno bariki ama à nè bwali,

⁵² kara panzə lagir, bangɲa, um nè bate.

*À warinə Yesu a ban bashi
(Matiu 26:57-68; Luka 22:54-55; Yohana 18:13-24)*

⁵³ À warinə Yesu a bala mala pəris mægule, ban mənana agbani apəris, andə akapana, andə amaləm Nggurcau mala Musa, yi ram kam ngga.

⁵⁴ Bitərus ka kpate kuko, kya kutio chatchat aba bala mala Pəris Mægule. A kām ngga, kya do atà amə'yálban aban dandə rəi a kun bəsa.

⁵⁵ Akanó abaləi ka, agbani pəris andə amə'fashi mala amə Yahudi kat, à nda aban alta cau mənana

† 14:49 14:49 Balli gbal aba: Luk 19:47; 21:37.

nè pur a kun Yesu mənana à nè pàngnənà túró nēi
ace wal-luí ka, sə ko à kum đang.

⁵⁶ Abwana pas yi naki anyir amurí, sə kat andə
amani ka, kunia yiu mwashat đang.

⁵⁷ A masələate ka, abea abwana lo a came, a na
mənia yì nyir ka amur Yesu, ama,

⁵⁸ <<Səm oè bang ama, <Mə nə arki Ndàməgule
mala Bakuli mənana à bè nə bu ka, sə anzəm
nongho tàrú ka, mə nə bak bè mənana à bè nə bu
raka.> >>‡

⁵⁹ Ko a nggearə bá mani mənə ka, kunia yiu
đangđang.

⁶⁰ Pələə pəris mēgule lo came amúrià, sə đí Yesu
ama, <<A pà nə bəl kuno re? A panə cau mana
awu nə na amur acau mənana abwana mənə kə
na amuro ka re?>>

⁶¹ Sə Yesu ka duk kúni più, na kə cau đàng.
Nyare pəris mēgule đí ama, <<A nda Kərəsti, yì
Muna mala Bakuli le?>>

⁶² Yesu ear ama, <<Mə nda!
<<Sə pà nə sau đang wun nə sən
Muna mala Bwa aban do,
a buno mala rəcandə,
a bù-məli mala Bakuli,
aban yiu abalə apərbang
nə kuli.>>§

⁶³ Pəris mēgule kara bwal daura male sannì kər,
ace ləmdə kàrmúrû male, sə đíban ama, <<À yá
ulang amə'nakún đəm səm alkiyitea?

⁶⁴ Wu ongnəna caubana mənana ne amur Bakuli
ka, sə mana wu na?>>

‡ 14:58 14:58 Balli gbal aba: Yoh 2:19. § 14:62 14:62 Balli gbal
aba: Dan 7:13.

Yia kat ka à kasəi wi ɓashi lú, ama kārəna ɓè wú.*

⁶⁵ Abea abwana ateà à tita tàkki wi ntāra arəi, à kur aməsəi, sə à tulki nə abuia, à na ama, <<Bangga səm, ko yana walo!>> Sə amə'yálban bwali à kə kwaki a takiri, aban umnəe.

*Bitərus təmce sūrə Yesu
(Matiu 26:67-75; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18,26-27)*

⁶⁶ Bitərus ka nda più nə nzali a banfana aba ɓala. Bè muna ɓwama, muna-ɓala mala pəris mægule, yiu.

⁶⁷ Lang nə sən Bitərus aban do a kun ɓəsa ka, səni kyap-kyap, sə ne wi ama, <<We gbal ka a nda atà Yesu Bwa Nazarat!>>

⁶⁸ Bitərus pələa təmce, na ama, <<Ən sūrə gir mənana a nakiyi cau amurí ka dāng.>> Pələ kusəi ka puro nə kunɓala. Kara nggu bua.

⁶⁹ Lang muna ɓwama, muna-ɓala səni kano ka, ne abwana mənana à cam a banì ka ama, <<Mənia yì ɓwa ka, nda ateà!>>

⁷⁰ Bitərus nyare təmce dəm.

Zuku ka abwana mənana à cam a banì ka, à ne Bitərus ama, <<Məsəcau, a nda abaləia, acəmənana a nda ɓwa Galili!>>

⁷¹ Bitərus ka kutia kángir ama, <<Bè súban yiu a muram ɓè nyir na ən nakiyi ka; mənial yì ɓwa wu nakiyi ce ka ən sūrəi dāng!>>

⁷² Banì sau dāng, nggu bua ɓaria kúni. Kara ɓalə Bitərus kasə arə cau mənana Yesu ne wi ama, <<**Kaniama ɓè nggu bua kúni ɓari ka, a nə bang**

* **14:64 14:64** Balli gbal aba: Pəris 24:15,16.

kusə tərú ama a súrəàm dāng.>> Sə Bitərus kpa bua.

15

À yiu nə Yesu a badəm Bilatus

(Matiu 27:1-2,11-19; Luka 23:1-5; Yohana 18:20-38)

¹ Nə dəmbari díďyal ka, agbani pəris andə aka-pana, andə amaləm Nggurcau mala Musa, andə amə'bashí kat, à yì ear amur cau mwashat. À ta bu Yesu, à um nēi aban Bilatus.

² Bilatus dí Yesu ama, <<A nda murəm mala amə Yahudi le?>>

Yesu eari wi ama, <<E, kə ndo a ne ka.>>

³ Agbani pəris yiu nə acau dāngdāng amurí.

⁴ Pələa Bilatus nyare dí ama, <<A pa wu nə na kuno re? Mana awu nə na amur mēnia yì acau dāngdāng à kə nea a muro ka!>>

⁵ Yesu nyare loasə kúni dēm dāng. Gír nī pè Bilatus ndali.

À kasəi Yesu bashi lú

(Matiu 27:15-27; Luka 23:13-25; Yohana 18:39-19:16)

⁶ A koya Lamsan Yàlímurû ka, Bilatus kə panzə pursəna mwashat mənana abwana zəmba ace ka.

⁷ Bè pursəna nakam lùlləi ama Barabbas, à kùrri acemənana yì andə abea amə'candəmúrû ka, à wal-lú a pwari zunggəli mala là.

⁸ Bwabunda kutio aban Bilatus, à yì zəmbi wi ama, bə pàk gír mənana pakkiyia wia ka.

⁹ Bilatus díban ama, <<Wu earce mə panzəa wun Murəm mala amə Yahudi le?>>

¹⁰ Yì ka, sələna ama, ace mwararəu sə agbani pəris yiu nə Yesu a baní.

¹¹ Sə agbani pəris soakita bwapəndəa ama bəà ne Bilatus bə panzə Barabbas a kun Yesu.

¹² Bilatus pələa día ama, <<Sə mana ado mə pakki man yì bwa wu tunəki ama murəm mala amə Yahudi ka?>>

¹³ A lo gəu ama, <<Gballi a nggun-gangndəi!>>

¹⁴ Bilatus día ama, <<Ace mana? Ya caubikea na pàk le?>>

À nyare à loasə già kərkər ama, <<Gballi a nggun-gangndəi!>>

¹⁵ Sə acemənana Bilatus earce ama nə pwasəbumia ka, pələa panzəia wia Barabbas. Tsəa à kwak Yesu, pələa pea asoje mala amə Roma bəà kya gbàllì a nggun-gangndəi.

Asoje oal Yesu

(Matiu 27:27-31; Yohana 19:2-3)

¹⁶ Asoje umnə Yesu a palta a ban-məgule mala nggwamna, pələa à yì rambə acili asoje kat.

¹⁷ À makki wi daura murəm arəì, à mārə mbulan nə zwe, à oasəi wi a bamúrí.

¹⁸ Pələa à tita tunəki ama, <<Bə rəo pwalo, murəm mala amə Yahudi!>>

¹⁹ À walki a bamúrí nə gara. À tappî ntāra, à kū`ndəó amur ankūnəia kəla à nda ban pe wi gulo.

²⁰ Anzəm mənana à pangɲəni wi amənia yì agir oalban ngga, à swár daura murəm mana à oasəi wi ka, pələa à túrì wi amale yì adaura. Sə à pusəi aban ká gbàlle.

À gbàllì Yesu

(*Matiu 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27*)

²¹ Bè bwa Sayirin nda ban kutio, lùllèi ama Shiman, tár a Alizanda andə Rufus,* pur nə muna-là aban yiu a nggea-là. Asoje tsəi púp bə twal nggun-gangndəi mala Yesu.

²² À warinə Yesu a ban mənana à tunəki ama Golgota, bāləi ama, <<Ban mənana nda kəla nkpoula Bamuru>> ka.

²³ À pe wi mùr-anap mana à zurəi andə mər† ka ama bə nu, sə ginəki.

²⁴ Pələa à gbàllì amur nggun-gangndəi. À kocàca, à gaki agir-nggūrəu male.‡

²⁵ A bu-pwari tongno-nong-ine mala dəmbari sə à gbàllì.

²⁶ Caubikea mana à bang ama pak ka, à giləi a kùli amurí arə nggun-gangndəi ama: <<MURƏM MALA AMƏ YAHUDI>>

²⁷⁻²⁸ À gbàllì atārəia andə amə'bəmbəriban bari, man a bui məli sə man a bui mə'nggare.§*

²⁹ Abwana, aməgya kutio kə sanggì, à kə piki mურიà, à kə na ama, <<Kui! We bwa mənana a nə arki Ndàməgule mala Bakuli, sə a nə bə aba nongno tarú ka.†

* **15:21 15:21** Balli gbal aba: Rom 16:13. † **15:23 15:23** mər ka myang rə bə nggun na à kə pángnə̀nà buri wal rəkwangya nəi.

‡ **15:24 15:24** Balli gbal aba: Ang 22:18. § **15:27-28 15:27-28** Abea maləmce mənana à giləia nə bu ka à tsək məsəi 28 ama, <<Anggo ka lumsə cau bá Maləmce mənana ama, <À oasəi abalə amə'caubikea> ka.>> *

15:27-28 15:27-28 Balli gbal aba: Isha 53:12. † **15:29 15:29** Balli gbal aba: Ang 22:7; 109:25; Mar 14:58; Yoh 2:19.

³⁰ Sùlêi mur nggun-gangndêi, amsə bəmur rəò!
>>

³¹ Ana gbal sə agbani pəris andə amaləm Ng-gurcau mala Musa, à kə naki acəu arəia nə akún oalban arə Yesu ama, <<Amsə abwana, sə gandə amsə bəmur rəi dāng!

³² Bè yì nda Kərəsti, Murəm mala amə Isərayila ka, bə sùlêi mūr nggun-gangndêi adyan! Bè səm səni, sə səm nə pəbamur səm a baní!>>

Abwana mənana à gbàllia a nggun andəi ka, yia gbal ka à sanggì.

Lú mala Yesu

(Matiu 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

³³ Lang pwari zəkina ka, pəndəa yì gir ban kat bwal bu-pwari tărú mala pwarikpəra.

³⁴ Nə bu-pwari tărú mala pwarikpəra ka, Yesu mən kúni bang ama, <<Eloi, Eloi, lama sabatani?>> Bəlèi ama, <<Bakuli mem, Bakuli mem, palang sə a túràm nzémó?>>‡

³⁵ Lang abea abwana mana à cam a banì, à oè ka, à na ama, <<Wu oè, nda ban tunəki Iliya.>>

³⁶ Bè bwa bangɲa kya par soso aba mūr-anap məhangɲe, sə tsèi a kun tondong, pələa ləmdəi Yesu ama bə nu. Pələa bwe bang ama, <<Deki, səm nə səni, yakəla Iliya nə yiu nə yia sùlèi.>>§

³⁷ Yesu mak'zwalo bàng-bàng, pələa yiləmi puro.

³⁸ Kara lagir mətangɲe mənana à kasəna ban məfele nēi, mana aba Ndàməgule mala Bakuli ka, san abaləu bari, twal a kùli yì zur a nzali.*

‡ 15:34 15:34 Balli gbal aba: Ang 22:1. § 15:36 15:36 Balli gbal

aba: Ang 69:21. * 15:38 15:38 Balli gbal aba: Pur 26:31-33.

39 Bwamægule mala asoje mənana came pələ bəməsəi nə ban Yesu ka, lang ok bua mala Yesu, sə sən wu male ka, bang ama, <<Bafo, mənəia yi bwa ka, Muna mala Bakuli na!>>

40 Abea amaməna cam a banì zak, à kə sənban. Maryamu Bwa Magdala, Maryamu nggea Jemis məkəyauwe andə Yisəfu, sə Salomi à nda abalə amaməne.†

41 A Galili ka, amənia yia amaməna ka, à nda à pàkkî Yesu gbasha ka. Abea amaməna mənana à yiu atārəia a Urəshalima ka à ndakam gbal.

Tsəkban mala Yesu

(Matiu 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

42 Agir mənəia ka, à yi pa a pwari Jumma, mənana nda pwari gilərəu ace pwari Sabbat, pwari usələo ka, nə pwarikpəre.

43 Yisəfu bwa Arimatiya, mana nda abalə aməkùrcəu mala amə Yahudi, sə yi nə bəmùrì ka, ndaban kundə yiu mala domurəm mala Bakuli ka, wario nə məsəkang-kangja a ban Bilatus, kya zəm lú Yesu.

44 Lang Bilatus ongñəna ama Yesu wuna ka, gír nî pe wi ndali. Pələa tunə bwamægule mala asoje dî ko Yesu wuna.

45 Lang ongñəna a kun bwamægule mala asoje ama Yesu wuna ka, pələa pè Yisəfu lú Yesu.

46 Yisəfu pələa kúr anggurbəyau tsəkban, yiu yi sulə lú, marəki nə anggurbəyau, sə tsəi a bəmbe mənana à təmi a bum tali ka. Ramta tali girna kúni nəi.

† 15:40 15:40 Balli gbal aba: Luk 8:2,3.

⁴⁷ Maryamu Bwa Magdala andə Maryamu nggea Yisəfu sən ban mənana à tsəi kam ngga.

16

Yesu loapi bembe

(Matiu 28:1-10; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

¹ Lang Sabbat, pwari usələo kutina ka, Maryamu Bwa Magdala, andə Maryamu nggea Jemis, andə Salomi, à kúr amuku agir-mə'kuskushi mala pà rəmban məboarne ace mənana à nè ká à nè hasəi lú Yesu ka.

² Nə dəmbəri didyal a pwari Ladi, pwari nə eau ani ka, à bwaləna njargula aban ká a bembe.

³ Pələa à kə điki rəarəia ama, <<Yana nə gəsha səm tali mənana a girna kun bembe nəi ka?>>

⁴ Lang à nə loasə məsəia ka, kara à sən nggea tali mægule man ngga à gəshini.

⁵ À nə kutio a bembe ka, à sən be lagga nə daura məpwasəe duməna atà bù-məli. Bangciu pakkia wia.

⁶ Pələa nea wia ama, <<Wu kəa bang dāng. Wu nda ban sənban Yesu Bwa Nazarat, mənana à gbəlli ka. Longhəna! Pa kani dāng. Wu sən ban mənana à nongsəi kām ngga.

⁷ Ado ka wu kyane wu kya ne alaggana male andə Bitərus ama nda nə akà wun dəmbə ká a bu-nzali Galili. Akanó ka wun nə nggá səni, kəla mənana na wun ngga.>>*

* **16:7 16:7** Balli gbal aba: Mat 26:32; Mar 14:28.

⁸ Amaməna man puro à nying bembe nə mire aban o nə rəbəla, ban pakkia wia bə. À ne kəbwa ce dāng, acemənana bangciu pakkia wia.

*Yesu pusərəi a ban Maryamu
bwa Magdala*

(Matiu 28:9-10; Yohana 20:11-18)

⁹ [Lang Yesu longhəna nə yiləmu a pwari Ladi ka, yi pusərəi a ban Maryamu Bwa Magdala mənana pusə akukwar tongno-nong-bari arəi ka.

¹⁰ Pələa wario kya ne alaggana male mana à nda andəi dīdɣal ka. À nda ban bwa, à nda rə pak bumkidikea.

¹¹ Sə lang à ok ama Yesu ndanə yiləmu, sə yì, yì Maryamu bwa Magdala sənəni ka, à ear dāng.

*Yesu pusərəi a ban
alaggana bari*

(Luka 24:13-35)

¹² Anzəm man ngga, Yesu yi pusərəi a ban abea alaggana male bari nə baməsəu mənana à sūrəi nəi raka, lang à nda njar aban ká a nzəm nggea-là ka.

¹³ À nyare à yì ne abia, sə yia gbal ka à eare ama məsəcau na dāng.

*Yesu pusərəi a ban
alaggana male*

lum-nong-mwashat

(Matiu 28:16-20; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23)

¹⁴ Nə nzəmò ka Yesu yi pusərəi a ban alaggana man lum-nong-mwashat ka aban li girlina atārəia. Pələa nunkiria ace dɣwanyi earnə cau

andə murcandəa malea mənana à binə akcau
mala abwana mənana à səni anzəm loapi bembe
male ka.

¹⁵ Pələa nea wia ama:

Wu kyane aba banza kat, wu hamnə Cau
Amsəban a ban bwapəndəa kat.†

¹⁶ Bwa mənana ak Cau Amsəban, pabamuri,
sə à pakki wi batisəma ka, nə àwá, sə bwa mənana
binə ak Cau Amsəban, pabamuri raka, bashi nə
sulə amurí.

¹⁷ Abwana mənana à pabamuria a banam
ngga, amənia yia agir-ləmdəa ka à nə kpatea: Aba
lulləam à nə pusə akukwar, à nə nakia cau nə
abəsa kún.

¹⁸ À nə kpa an'yau nə buia, sə bəà nu barya
ka, pà nə pakkia wia kəgír dāng. À nə tsək buia
amur aməkwánó, sə aməkwánó ka rəia nə kum
rəcandəa.

À twal Yesu aban ká kùli

(Luka 24:50-53; Amə Mishan 1:9-11)

¹⁹ Anzəm mənana Mətalabangŋo Yesu nania cau
ka, kara à twali à um nəi a kùli, kya do a bù-məli
mala Bakuli.‡

²⁰ Pələa alaggana male puro à oa hamnə cau
a koya ban ngga. Mətalabangŋo pak túró nəia
sə tsəa abwana earnə cau malea nə agir-ndali
mənana à kə gyata ce ka.]

† 16:15 16:15 Balli gbal aba: Atúró 1:8. ‡ 16:19 16:19 Balli gbal
aba: Atúró 1:9-11.

Mbula-Bwazza
Portions of the Holy Bible in the Mbula-Bwazza
language of Nigeria

copyright © 2022 The Seed Company

Language: Mbula (Mbula-Bwazza)

Contributor: The Seed Company

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 Sep 2025 from source files dated 12 Jul 2025

dc693218-7e0b-5547-ab57-2e0275b90e93